

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ANDREİ SAKHAROV

**MEMLEKETİM
ve
DÜNYA**

İKİNCİ BASKI

ANDREİ SAKHAROV

**MEMLEKETİM
VE
DÜNYA**

**Türkçesi :
Ferda KORAY**

Altınok Matbaası — 1976

İ Ç İ N D E K İ L E R

K O N U :	Sayfa No.
ÖNSÖZ	5 - 8
GİRİŞ	9 - 15

I. SOVYET TOPLUMU

Propaganda Üzerine Kurulmuş Bir Ülke	16 - 19
Sosyal Haklar	20 - 33
Kamplar - Hapishaneler	34 - 46

II. İNSANIN YAŞAYACAĞI MEMLEKETİ SEÇME HÜRRİYETİ

Détente Havaasının Temeli İnsanın Yaşayacağı Yeri Seçme Hakkıdır	47 - 50
Faşist Damgası	50 - 51
Devamlı Baskı	51 - 52

III. SİLAHSIZLANMA PROBLEMLERİ

Anlaşmalar Sembolik Olmamalıdır	53 - 56
Hesaplar Aldatıcı	56 - 57

IV. ÇİN - HİNDİ VE ORTA - DOĞU'DAKİ OLAYLAR

Hâkimiyet Kavgası, Kanlı Olaylar	58 - 60
---	----------------

V. BATININ LIBERAL AYDINLARI

"Solcu Liberal Modası" Batıya Hâkim Olmuştur	61 - 63
Sosyalizm; Korku, Baskı, İşkence Getirmiştir	63 - 66
İnsanlığı Korumak Aydınların Görevidir	66 - 67

VI. SONUÇ	68 - 70
------------------------	----------------

*Aristo, devlet başkanlarının filozoflardan olmasını önermişti. Şüphesiz bu bir ham hayal-
di. Gerçi filozof yapısındaki bazı insanlar, ta-
rihte yönetimin başına geçmişlerdi ama, çok
geçmeden kolaylıkla da yozlaşmışlardı. Ancak,
bu böyle olmakla beraber, ilim adamlarının her
zaman devlet yönetimine ışık tuttukları da bir
gerçektir. İşte Andrei Sakharov da bunlardan
biridir. Sakharov, sadece üstün yetenekli bir
bilgin değil, Sovyet sistemini, özellikle sosya-
lizmi acımasızca eleştiren bir düşünürdür. Ar-
kady Belinkov'un deyimi ile, "Sosyalizm tadıl-
ması kolay fakat tükürülmesi zor bir şeydir."
Bunu, okuyacağımız bu küçük kitapta Sakha-
rov, keskin zekâsı ve görüşü ile ustalıklı belir-
tiyor. Hem de bir fizik formülüne kadar öz ve
açık bir şekilde.*

*"İnsanî bir sosyalizm mümkün müdür?"
diye soruyor Sakharov ve cevabını gene kendi
veriyor :*

*"Prensipde evet. Fakat tatbikatta şimdiye
kadar mümkün olmamıştır. Olağanüstü kollek-*

tif efor, büyük fedakârlık, üstün bilgi ve ahlâk gerekir böyle bir toplumu gerçekleştirmek için. Hiç bir memlekette de bu kadar yüce unsurları bir araya toplamak imkânı yoktur...”

Peki, sosyalizm nasıl bir toplum yaratmıştır? Bu sorunun cevabı da Sakharov’a göre şöyledir :

“Toplumumuzdaki gizlilik, idaremizin totaliter baskılı tutumu, gizli kararlara varmak yetkisi, başka memleketlerde komünizm için harcanan servet, dış memleketlerde diplomatik, ticarî ilmî ve propaganda münasebetleri hep bir merkezden idare edilir, tek bir plana bağlıdır. Sovyet dış politikası neticede hiç bir vicdanî temele dayanmaz. Sovyet devletinin yayılması gayesi ile herşey mubah sayılır (...) Dış memleketlerde komünizmi yaymak, idareleri devirmek için çeşitli yeraltı faaliyetleri sürdürülür. Rüşvet, yalan, şantaj ve “beşinci kol” teşkilâtları ile yabancı memleketlerin gençleri zehirlenir, kendi milletlerine karşı çıkmaları sağlanır...”

Sakharov’u okurken, ilginç bir durumla karşılaşyoruz. Sosyalizmin ve komünizmin tehlikelerini Batı dünyasına anlatmağa çalışan Sovyet aydınlarıdır! Hem de bunu; hayatları,

istikballeri pahasına yapıyorlar ve Batılı aydınların vurdumduymazlığından, “moda” haline getirdikleri solculuklarından yakınıyorlar. Sakharov :

“Yine de kendimce ‘solcu liberal modası’ diye tarif ettiğim bir tutum görüyorum bu kişilerde (Batılı aydınlarda)” diyor ve devam ediyor :

“Ve bu da bana rahatsızlık veriyor (...) Batılı aydınların iyi niyetlerinden şüphem yok, fakat korkarım bilgi yetersizliği, “moda” fikirlerle uyma merakı, günün akımlarına ayak uyduramama korkusu, sosyalist memleketlerde hayatın nasıl olduğunu bilmeme, hem Batı memleketlerindeki iç politik hayatta hem de beynelmilel münasebetlerde büyük hatalar yapılmasına yol açmaktadır...”

Ünlü atom bilgini Sakharov, sosyalizmin çıkmazını, nasıl bir toplum düzeni yarattığını tüm insanlığa duyuruyor! Gaflet içinde uyuyan Batılı aydınları uyarıyor!

Andrei Dimitrieviç Sakharov’un mesajı şöyledir :

“Solcu liberal aydınlar, kendi memleketlerinde ve dünyanın başka yerlerinde çeşitli aşırı

ve terörist grupları desteklemeye, savunmaya hazır görünüyorlar! Solcu maskesi altında çalışan bu grupları destekleyen aydınlar; grupları, solcu akımları tutmayanları, gericilik'le suçluyorlar! Böyle bir davranış insanlık için çok tehlikelidir!"

Bizce bu küçük kitap, bütün insanlığa seslenen, gerçekleri dile getiren ciddî bir uyardır.

Bu kitabı yayınlamakla, sosyalizm ve komünizme karşıt görüşlerin, demokrasi dünyasından değil, Sovyet aydınlarından geldiğini belgelemekle yetiniyor, Komünizmi tehlike saymayanları, solcu aydınlarımızı, sokak eylemcilerini uyarmak istiyoruz!

Çünkü, Sakharov'un dediği gibi :

"Gelecek bizim elimizde!"

O'nu cennet de kılmak, cehennem de kılmak "bizim elimizde!", gerçekten bizim elimizde!.

Ferda KORAY

G İ R İ Ő :

Günümüze kadar ağırlıklarını korumuş olan dünya sorunlarının boyutları, bana ve benim neslime mensup diğerk birçoklarına ilk önce II. Dünya Savaşından hemen sonra gözle görünür hale gelmiştir.

Otuz yıl kadar önce kanlı ve son derece tahrip edici bir savaş yeni bitmişti. Bir savaş ki, geride bırakmış olduğu -beşeriyetin içinde boğulduğu- ızdırap denizi hâlâ kurutulamamıştır. Gezegenimizin büyük bir bölümünde kıtlık hüküm sürüyor, milyonlarca insan ölüyor ve yayılma tehdidi gösteriyordu. Gelişmiş memleketlerdeki ilmi ve teknolojik ilerleme, sözümlerle gelecekte bu afeti önleyecek "Yeşil İhtilâli" hazırlıyordu. Fakat aynı zamanda, ilim, insanlık için yeni bir tehlikeyi getiriyordu. Ne derece yakın ve feci olduğu o devirde ancak pek az kişi tarafından farkedilebilmişti. Ekolojik (x) facial.

(x) Ekoloji, (Yunanca Oikos = Mesken ve Logos = Bilimden Fr. écologie) canlı varlıkları, yaşadıkları tabii ortamları ilişkileri (toprağın fiziksel - kimyasal etmenleri, iklim, barınakların topoğrafyası ve görünüşü, hayvan ve bitki rekabeti) bakımından inceleyen bilim.

Hidrojen bombası henüz mevcut değildi. Ama atom bombasının gölgesi dünyanın üzerinde bir kara buluttu ve tarihinde ilk defa tüm insanlık yok olma tehlikesi ile karşı karşıya idi. Hiroşima ve Nagasaki'de radyoaktif ışınlar maruz kalanlar hergün ölüyordu.

Çin'de iç savaşın ilk ateşleri yanmaya başlamıştı. Sosyalist memleketlerde milyonlarca kişinin bedenleri ve ruhları Stalinizmin korkunç kısılacında eziliyordu. Aushwitz esir kampının ocakları sönmüştü. Fakat hergün binlerce kişi Kolyma, Norilsk ve Vorkuta'nın donmuş madenlerinde ve Stalin'in sayısız ölüm tesislerinde yok oluyordu. Daha o zaman bile Gulag kurbanlarının sayısı 20 milyona ulaşmıştı.

O yıllarda pek çok ileri görüş sahibi düşünür-fizikçi, matematikçi, ekonomi uzmanı, adliyecisi, filozof-demirperde gerisinde Batıdan gizlenen pek çok şeyi bilmedikleri halde insanlığın akıbetinden endişe duymaya ve bu konudaki düşüncelerini açıklamaya başlamışlardı. Einstein, Russell, Bohr, Cassin ve diğerleri.

Onlar, bütün dünyada insan haklarının savunulmasını, millî fedakârlık ve "Açık Dünya" anlayışını istemişlerdi. (Bu fikrini açıklarken Niels Bohr, insanların bilgi mübadelesinde ve istedikleri yere gidebilmekte serbest olmaları gerektiğini ifade etmiş-

ti.) Bu kişiler; askerleşme hareketine karşı çıkmışlar, az gelişmiş ülkelere yardım edilmesini istemişler ve Birleşmiş Milletlerin güçlendirilmesini tavsiye etmişlerdir.

O zaman bile Niels Bohr'un sözlerini anlama fırsatı bulmuştum. Fakat ancak 20 yıl sonra, 1968'de "Prag Baharı"nın en kızgın devresinde, yılların tecrübesi, önemli kişilerle temas ve kendi kendime uzun uzun düşünme neticesinde bu fikirlere temelde yakın bir yazı neşretmeye karar verdim. Makalenin başlığı şöyleydi: "İllerleme, Barış İçinde Birlikte Yaşama ve Entellektüel Özgürlük Üzerine Düşünceler."

Yazım, sosyalist ülkelerden sessizce gelen ilk yazı olarak Batıda çok ilgi gördü. Ben bugün de hâlâ o zamanki temel düşüncelerimden ayrılmış değilim. Fakat aradaki yıllar, bir çok dramatik uluslararası olay, memleket içindeki ve dışardaki kişilerle temaslarım, şahsi tecrübemin gelişmesinde bana bir hayli etkili oldular. Bugün "Düşünceler" başlıklı yazımın temasını değiştiriyorum. Geleceğe ümitle, hayal kurarak bakmıyor, bu hayal ve hakikat arasındaki hilelere, tehlikelere, dramlara önem veriyorum.

Öncelikle; "Détente" olarak isimlendirilen, kapitalist ve sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerin bugünkü safhasının, hayallerimi gerçekleştirci mahiyette olmasını dilediğimi belirtmek istiyorum. Haki-

katen de mûspet yolda gelişmeler vardır. Hiç değilse politik dialog tarzında. Bununla beraber sözler ve davranışlar arasında kesin bir uçurum da meydana gelmiş, tehlikeli hayallerin yeniden canlanması için mûsait şartlar yaratılmıştır. Benim fikrimce bunları, diplomatik gelenekler ve “Doğu”, “Batı” bağlantılarından uzak bir şekilde, açıkca tartışmak gereklidir.

Yedi yıl önce olduğu gibi şimdi de karmaşık sosyal meselelerde yetkimin yetersizliğini biliyorum. Yine de, sözlerimin faydalı olmasını dilerim.

Beni yazmaya sevkeden unsurlardan biri de, son zamanlarda ziyaretime gelen yabancılardır. SALT anlaşması için gayri resmî konuşmalar yapmak amacıyla Rusya'ya bir grup Amerikalı ilim adamı ve senatör gelmişti. Bunlardan James Buckley, benimle görüşmeyi mûnasip bulan ilk Amerikalı devlet adamı idi. Benim yönümden çok önemli olan bu karşılaşmada, dış politika meseleleri ile bazı iç problemleri konuştuk. Daha o sıralarda konuştuklarımızı yazmayı istedim. Ama yavaş ve zor yazarım ben. Yazmam yedi ay sürdü. Bu sıralarda bazı yeni ve çok önemli olaylar cereyan etti ve bunları da kitabıma dahil ettim.

I. SOVYET TOPLUMU

Dış görünüşün gerisindeki gerçekleri, Sovyet totalitarizminin tehlikeli potansiyelini ve nihayet, herhangi bir çaba göstermeksizin adım adım détente içinde partnerine teslim olan Batı dış politikasındaki hata ve yanlış değlendirmeleri anlamaktaki başarısızlık, Batılı münevverlerin büyük hataları olarak değlendirilebilir.

II. İNSANIN YAŞAYACAĞI MEMLEKETİ SEÇME HÜRRİYETİ

Bu önemli hak, diğeri bir çok temel hakların, beynelmilel güvencenin ve toplumun açıklığının bir garantisi olarak her toplum için büyük bir değeri taşıyor. Bir ticaret kanununun Amerikan Kongresinden geçirilmesi sırasında tasarıya getirilen değışikliklere ilgili olarak gelişen olaylar, gerek sosyalist ve gerekse Batı Dünyasının konu ile ilgili tutumunu aksettirmiştir. Taktiklerini, prensiplerini ve zor kullanmalarını. Bu Batının kararsızlığını, bilgisizliğini ve organize olmaındaki kusurlarını göstermiştir. Umarım gelecekte Batı, kararlı davranabilsin, zorluklardan ders almayı bilsin. İnsanın yaşayacağı yeri seçme hakkı bir hürriyet sembolüdür. Yumuşamanın tavrını çizerek, samimiyetini ispatlayacak bir sembol!

III. SİLAHSIZLANMA PROBLEMLERİ

İnsanlığı termo-nükleer silahların tehlikesinden korumak şüphesiz bütün problemlerden önce gelir. Lâkin bu problemi diğer politik, ekonomik, insanî ve ahlâki meselelerden, hele toplumlarda açıklıktan, uluslararası güvenden ve Batının kararsızlığını yenme derdinden tecrit etmek imkânsızdır. Silahsızlanma probleminin samimî hal çarelerinde şu noktalar gözönünde tutulmalıdır :

- a. Tam bir uluslararası yönetim ve kontrol sistemi geliştirilmeli.
- b. Silahlar asgarîye indirilip, bu seviyede tutulmalı (hem bölgesel anlaşmalar hem de sûper kuvvetlerin stratejik silahları ele alınmalıdır.)
- c. Silahlanma yarışına yol açan unsurlar ortadan kaldırılmalıdır.
- d. Stratejik dengesizlik yaratan unsurlar ortadan kaldırılmalıdır.

IV. ÇİN - HİNDİ VE ORTA - DOĞU'DAKİ OLAYLAR

Çin - Hindinde vuku bulan trajedinin önem ve şumulünü henüz kimse tam manasıyla kıymetlendirememektedir. Bu trajediye bir dereceye kadar da, harp cehennemi içine itilen gençlerin ardında yer alan güçlerin maksat ve metodları konusunda bütün dün-

yayı saran gözû - kapalılığın sebep olduğu şüphesizdir. Bunlardan alınacak dersin heba edilmemesi çok önemlidir. Harp yüzünden yerlerinden olan mülteciler ve çocuklara mümkün olan her türlü yardımda bulunmak, nerede olursa olsunlar, her şerefli kişinin görevidir.

V. BATININ LIBERAL AYDINLARI

Bu çevrede pek moda olan tehlikeli hayallere, yanlış görüşlere rağmen, inanıyorum ki, Batı toplumunun bu bölümünde dürüstlük, mantık ve fedakârlık hâkim olacaktır.

VI. SONUÇ

Dünyanın silahsızlanmaya, milliyetçi fedakârlığa, beynelmilel dostluğa, şerbestçe yer değiştirme hakkına, fikir alış - verişine ve sosyal ve sivil hakların milletlerarası alanda savunulmasına ihtiyaç vardır. Üçüncü Dünya memleketleri geniş çapta karşılıksız yardım görmeli, dünya geleceğinin sorumluluğunu paylaşmalı, teknolojik gelişmeye hız vermeli, petrol spekülasyonundan vazgeçmelidir. İnsanoğlunun bugünkü bölünmüş durumundan kurtulması için saydıklarım gereklidir. Bu şartlar insanlığı; termonükleer tehlikeden, kıtlıktan, ekolojik felâketten ve canavarlıktan kurtaracaktır.

I. SOVYET TOPLUMU

Propaganda Üzerine Kurulmuş Bir Ülke :

Geniş topraklara sahip memleketimizdeki hayat karmaşık ve çok yönlüdür. Her memlekette olduğu gibi insan emeği (verimli ve zekice organize edilmemiş olmasına rağmen), ilmî başarılar ve tabii kaynaklar şu veya bu yoldan gözle görülür meyvalar vermektedir. Binlerce kişi, görünüşte hayatlarından memnun, Yeni Arbat'ın (x) Moskova göklerine yükselen koca binalarının arasında gidip gelmektedir. Lâkin bu görünüşün ardında, dışardan bakan bir yabancıya gözükmeyen çok şey vardır. Koca bir mutsuzluk denizi, zorluklar, düşmanlıklar, işkenceler, büyük yorgunluk ve umursamazlıklar. Yıllar yılı birikmiş, toplumun temellerini çürüten unsurlardır bunlar. Bizim memleketimizde çok sayıda bahtsız kişi vardır. Cüzî bir maaşla sefil hayat süren emekliler, yalnız ihti-

(x) Arbat; Moskovada eski bir semtin adıydı. Burada daha çok şairler, edipler otururdu. Yeni Arbat adıyla bu semtde yeni mahalleler kuruldu. Eskinin ihtişamlı etkisi silindi. Rus halkı, yöneticilere bu nedenle de çok kızmaktadırlar. (Ç. N.)

yarlar, kendilerine doğru dürüst bir hayat kuramam ş insanlar, içi, okuma imk n  ve ba ını sokacak küçük bir meskeni dahi olmayan zavall lar. Hastanelere giremeyen hastalar mevcut. Ruhen ve bedenlen   km   binlerce sarhoş var. Ve k r, adaletsiz, tefessüh etmiş yerli "Mafia"nın, yani hukukun kurban  olan bir-buçuk milyon kişi hapishanelerde bulunmakta. Bu kişilerin suçu, gerekli kimseye gerekli zamanda r   vet vermemiş olmaktadır. Bir lokma ekmek için çalışmaktan bitkin d   en  o unlu un, t kabasa doyr nu  hayatından memnun azınl ın ve iyi i lemeyen bir sosyal yapının içinden hapishanelerdeki kurbanlara yardım elini uzatan pek azdır.  mitsizler, önemli, sözü geçen resmî kişilerin bürolarının önünde beklerler. Çoğu da (hele rahatsızlık verenler) buralardan alınır, yaka pa a do ruca akıl hastanelerine götürülür.

Memleketimin tabi  güzelliğine, kültürüne hayranım, vatanda larımı candan seviyorum. Hiçbir sekilde küçümseyen, fitneleyen kişi rolüne hevesli değilim. Ama bugün uluslararası münasebetlerin selâmeti için Sovyet ve Sovyet yanlısı propagandanın örtbas ettiği durumları, memleketimin olumsuz yanlarını belirtmeye mecbur hissediyorum kendimi.

Sovyet ve Sovyet yanlısı propagandanın temel dogmatik unsurlarından biri, Sovyet politik ve ekonomik sisteminin e sizli i ve m kemmeli idir. Propa-

gandadaki iddiaya göre, bu sistem diğer bütün memleketlere örnek sayılmalıdır. En âdil, insancıl, gelişmiş sistemdir bu sistem ve emekten en yüksek verimi sağlar, en yüksek hayat standardını temin eder.

Dogmadaki vaatlerin yürümediği ne kadar belli olursa, propaganda o derece inatla hızlandırılmaktadır. Bu iddia, gelişmiş kapitalist memleketlerle karşılaştırılınca öylesine çürüktür ki, iddiayı sürdürmek ve buna körükörüne bağlanmayı sağlamak için, Sovyet toplumuna hâkim olan gizliliğin bir unsuru gelişir. Bu tezde birçok şeyler ileri sürülür. Neden başkalarından öğrenelim? Nihayet biz koca bir tarih çağı ilerdeyiz onlardan! Fakat gizlilik iç ve dış hayatımızda birçok olumsuz durumlar yaratmaktadır. Yıllar yılı, dünyayı hedef alan bir amacın sancağı altında dehşet verici işkenceler yapıldı. Bir şiddet seli ki, Batılı liberaller farketmedi bunu. Kimi saflıktan, kimi umursamazlıktan, çoğu da inanmamayı tercih ettiğinden. Bunun acı bir örneği, zeki, son derece insancıl bir Batılı yazardır. Politik inançları ile, gözlerini Stalin'in (o zaman bile belirmeye başlayan) dehşetine yumdu. Zira Sovyet Rusya'yı, Nazizmin tek alternatifi görüyordu. Başka bir yazar da Rusya'daki kıtlık rivayetlerinin mübalağa edildiğini ileri sürmüştü. "Rusya'daki kadar bol ve güzel yemeği hiçbir yerde yemedim" diye yazmıştı.

Halbuki o sıralarda sınırları aşmaya çalışan aç çocuklar makinalı tüfeklerle taranıyordu. Bu körlüğün emareleri bugün hâlâ var ve Batı için daha da tehlikeli. Günümüzde Sovyet toplumunun asıl durumunu anlamak, bolluk, mutluluk panosunun gerisindekini görmek, dünya çapında her problemin ele alınmasından önemlidir.

Benim fikrimce günümüzdeki Sovyet toplumu, devlet kapitalizmi üzerine kurulmuş bir toplumdur. Batı tipi kapitalizmden ayrıldığı nokta herşeyin devletleştirilmiş olmasıdır. Ekonomik alanda, parti - hükümet monopolisidir. Kültür, ideoloji ve hayatın diğer temel unsurlarında da parti monopolisi tamdır.

Bu fikrime, Sovyet Rusya'da ve dışarda iştirak edenler pek çoktur. Ancak Rusyada bunu açıkca söyleyebilen pek azdır. İki yıl önce İsveç Radyo ve Televizyonu muhabirlerinden Olle Stenholm'e bu konudaki fikirlerimi açıkca belirtince, Sovyet basınında bana şiddetli hücumlar yapıldı. Stenholm'un vizesi de acele elinden alındı.

Pek çok yazarın belirttiği gibi, tam bir devlet monopolisi, boyun eğme ve konformizmi gerektirir. Kişiler her bakımdan devlete bağlıdır. Tehlikeli dönemlerde bu boyun eğme, terörizmi doğurur. Daha sakin devrelerde ise karmakarışık bürokrasiyi, umursamazlığı ve vasat verimi yaratır.

Sosyal Haklar :

Önce Sovyet toplumunun ekonomik ve sosyal yönlerini, sonra da ideolojik, kültürel, adlî yönlerini ele almak ve bu toplumun uluslararası münasebetlerdeki rolünü, tesirini anlatmak istiyorum.

Hiç şüphe yok ki, dünyanın en yüksek verimine (iddiaların aksine) sahip değiliz ve yakın gelecekte de gelişmiş kapitalist memleketlere yetişme ümidimiz asla mevcut değil. Ekonomimiz -hele barış devri için- görülmemiş derecede silah imalâtına dayanmaktadır. Bu hal, halkımıza ağır bir yük ve bütün dünya için tehlike teşkil etmektedir. Kronik bir şekilde ekonomik rezerv kıtlığı içindeyiz. Pek çok tabii kaynağımız, kara toprak, kömür, ham petrol, kereste, her tip iklim gibi imkânlara sahip olmamıza rağmen, üstelik nüfus başına düşen toprak da geniş.

Şuna dikkati çekmek istiyorum. Bol tabii kaynaklarımıza, 58 yıllık dev hamle ve çalışmamıza ve 30 yıllık barışa rağmen refah seviyemiz, dünyanın yüksek refah seviyesine sahip memleketlerinin çok, ama çok altındadır. Herhangi bir gelişmiş memlekette bir işçi -yalnız ABD değil, Fransa, Batı Almanya, İtalya, İsviçre, İngiltere vs.-, bizim memleketimizdeki ücret ve işçiye verilen sosyal garanti ile çalışmayı asla kabul etmez. Sovyet Rusya'da asgari aylık 60 Rubledir, vasat aylık ise 110 Ruble. Alish gücüne göre

asgari ücret 30 Dolar yahut 150 yeni Fransız Frangıdır. Vasat ücret ise 55 Dolar, yahut 275 Frank eder. Bu rakamları, Amerikan standartları ile karşılaştıralım. Orada vasat aylık 600 - 800 Dolardır. Ana - baba ve iki çocuklu ailede 400 Dolarlık aylık "Fakirlik" başlangıcı sayılır. Fakirlik seviyesinde sayılanlara devletin temin ettiği yardımlar Sovyet vatandaşının rüyalarında bile yer almaz. Fransa, İtalya, Batı Almanya gibi memleketlerde ücretler, ABD'den düşüktür, fakat hayat da daha ucuzdur. Rusya'da halk, parasının büyük bir kısmını gıdaya harcar. Rusya'da gıda ve giyim eşyası bulmak zor, karaborsadan alınınca da en azından iki misli pahalıdır. İşçi cenneti diye ilân edilen Sovyet Rusya'da işçinin hali, hür dünya işçisinin hayatı ile mukayese edilemez.

Düşük ücret durumu bilhassa memur sınıfını ezemektedir. Öğretmenler, mühendisler, sağlık memurları en kötü durumda olanlardır. Genellikle bunların ne ufak özel bahçeleri vardır ne de "dış" gelir kaynakları. Rusya'da pek çok kişi yarı kanunî işlerle gelirlerini takviye yolunu seçmiştir. Fakat bu saydıklarım için böyle bir imkân da yoktur.

O halde sunî şekilde düşürülmüş ücretler sayesinde büyük gelir temin eden devlet, bu muazzam meblağı nasıl harcar?

Paranın büyük kısmı, tabii imalâtı genişletmede kullanılır. Fakat aynı ölçüde bir meblağ da as-

keri masraflara harcanır. Orta-Doğu'dan Latin Amerika'ya kadar dünyanın her tarafında açık ve gizli olarak yürüttüğümüz faaliyetlere sarf olunur. Toplumun şanslı azınlığına refah sağlamak için harcanır. Bürokratik idarenin pahalıya mal olan hatalarını temizlemek için kullanılır. Devletin halktan sağladığı gelirin bir kısmı da sosyal ihtiyaçlara yatırılır. Emekli maaşları, sağlık hizmetleri ve eğitim gibi. Ancak, bu tesislerin "bedava" olduğu da söylenemez.

Sosyal haklar bakımından şunları kaydetmek önemlidir :

1. İşçiye yılda ancak iki haftalık tatil hakkı tanınır. Bu tatil de idarenin münasip gördüğü zamanda verilir. İşçinin tatil devresini seçme hakkı yoktur. (Diğer Batılı memleketlerde yıllık ücretli tatil bir aydır).

2. İşçinin haftalık mesaisi 41 saattir.

3. İşçinin grev hakkı yoktur. Organize edilmiş bir halde otoritelerden talepte bulunma imkânı da yoktur. Yıllardır aylıklarından büyük kesintiler yapılmasını protesto eden ve sefere çıkma permisi almak için verilmesi gereken rüşvete karşı mücadele açan Murmansk balıkçıları; hiçbir başarı elde edemedikleri gibi, pek çoğu ya işten atılmış, ya akıl hastası diye tımarhanelere kapatılmış, yahut tevkif edilmişlerdir. Madenlerde ve kimyevî tesislerde

endüstriyel şartları düzenlemek, tehlikeleri azaltmak gayesiyle sürdürülen mücadele de aynı derecede zor olmuştur. Maalesef buralarda işçi için emniyet tedbirleri çok ihmale uğramıştır.

4. Khrushchev ve Brezhnev zamanında zamlar yapılmışsa da, emekli aylıkları çok düşük bir seviyededir. "Özel" maaşlarla, askerlere verilen emeklilik maaşlarını saymazsak, vasat işçinin emekli aylığı son derece düşüktür. Kollektif çiftliklerde çalışanlara ancak son zamanlarda ve pek az aylık bağlanmaktadır. Aile başkanı intihar etmişse, aileye aylık bağlanmaz. Bütün zamlara rağmen çok çocuklu ailelere verilen para yeterli değildir.

5. Her yıl birçok Cumartesi ve Pazar, "Çalışma Günü" ilân edilir. "Komünist Çalışma Günleri" adı verilen bu günlerde mesai, sözüm ona "isteğe bağlı"dır. Ama hele işe gitmeyin de görünl Böyle fazla mesai günlerinde işçiye para verilmez. Bu yıl, 4 Mayıs Pazar, çalışma günü ilân edilmişti. Yıllık ücretli izindeki işçiler bile itiraz edemedi. Ancak iki papaz başkaldırdı, fakat biri hemen tevkif edildi.

6. Büyük şehirlerdeki geniş çapta mesken inşaatına rağmen, halkın çoğunluğu için mesken ve günlük yaşama şartları çok ilkeldir. Dünyada en ucuz meskenin Rusya'da olduğu iddia edilir, ama bu doğru değildir. Vasat işçi ve memur ücretlerine

göre hesap yapılırsa, mesken hiç de ucuza gelmemektedir. Bir ailenin tek başına bir apartman daireesine sahip olabilmesi ise büyük şanstır ve çoğu aile ömür boyu bekler bu şans için. Apartmanlar, çok sayıda daireli bloklar halinde inşa edilir. Aile fertlerinin özel odaları olması nüfusun ufak bir nispetine has mutluluktur.

Birkaç şehir hariç, yiyecek ve mamul gıda maddeleri yetersizdir. Ekmek kötüdür, et bulmak ise meseledir. Pek çok bölgede et almak isteyen halk saatlerce kuyrukta bekler. Etin kalitesi de berbattır. Binlerce köy ve kasabada, halk sabahın erken saatlerinde ekmek için kuyruğa girer. Tarlalarda işlerin en fazla olduğu mevsimlerde bile halk saatlerce dükkân kapılarında sıralanıp oturur.

40 yıl önce toprakta çalışmak, toprağı işlemek isteğı vardı. Bugün artık köylülerde toprak sevgisi kalmamıştır. İçkili hatta fitil gibi sarhoş erkekler -çoğu pek genç- gün boyunca dükkanların önünde sızıp kalmakta, kadınlar ise "eskiden erkeklerimiz böyle içmezlerdi" diye söylenmektedirler.

Bir çok şehir ve kasabada hâlâ kanalizasyon bulunmamakta, su kıtlığı etrafı kasıp kavurmaktadır.

7. Eğitimin kalitesi düşüktür. Bilhassa köy bölgelerinde sınıflar soğuk, karanlık, kalabalık, çocuklar

için taşıt sistemi yok, gıdaları kötü ve yetersizdir. Devlet çocuklara üniforma, kitap ve gıda temin etmiyor. Dersler ağır fakat bilimsel seviyede eğitim düşüktür.

Üniversitelere talebe alınırken birçok haksızlıklar yapılıyor. Musevilerin, Alman asıllı vatandaşların, aydınlar sınıfından başkaldıranların ve dindarların çocukları haksızlığa uğruyor. "Piston"suz kimselerin çocukları okuyamıyor.

8. Sağlık teşkilâtı, büyük halk kitlesi için çok ilkel bir seviyededir. Hastalar sabahtan akşama kadar klinik kapısında doktor beklemekte ve doktor, hemşire, yatak sayısı ile ilaç yetersiz bulunmaktadır. Hastanelerde yemekler kötü olup temizliğe önem verilmemektedir. Pistonlu kişiler iyi hastanelerde bakım görmekte, köylerde modern ilaç ve bakım diye birşey bulunmamaktadır. Moskova'da bile Batı memleketlerine nazaran sağlık hizmetleri çok ilkeldir.. Ancak, hatırı sayılır kişiler özel polikliniklerde tedavi edilir. Batıdan Rusya'ya ilaç göndermek yasaktır. Doktorlara yabancı menşeli, pahalı, az bulunan ilaç verme hakkı tanınmamıştır. İşçi cenneti Rusya'da, iyi bakım sırası en son işçiye ve köylüye geliyor. Sovyet rejiminin ilk dönemlerinde, çocuk hastalıkları ile mikroplu hastalıkların tedavisinde kaydedilen büyük hamleler durmuştur. Çoğu bölgelerde tıbbi imkânlar 19 ncu asırdan kalma seviyededir.

9. Ücretlerin çok düşük olması, erkeğin ailesini geçindirmesini imkânsız kılmaktadır. Dolayısıyla kadının da ağır iş yapması gerekmektedir. Neticede milyonlarca kadının sağlık durumu bozulmakta, aile müessesesi çökmekte, çocuklar bakımsız kalmaktadır.

10. Rusya'da sadece memleket dışına çıkmak için değil, sınırlar içinde bir bölgeden diğerine gitmek için de pasaport gereklidir. Milyonlarca kolektif çiftlik işçisi bu sistem yüzünden başka bir şehire gitme imkânından mahrumdur. Sabıkalı kişiler ise kendilerine gösterilen bölgelerden dışarı adım atamazlar.

Bütün dünya, 31 yıl önce yerlerinden sürülüp başka bölgede oturmaya mecbur edilen Kırım Tatarlarının çektikleri sonsuz acıyı bilmektedir. Bu sürgün esnasında yaşlılar ve çocukların yarısı açlık ve soğuktan ölmüştü. Tatarların anavatanları Kırım'a dönmeleri hâlâ engellenmektedir. Volga'daki Almanlar, Meşki Türkleri ve daha birçok topluluk aynı kaderi paylaşmaktadır.

11. Halkın çoğunluğu için; dış memleketlere seyahat, ülke dışında çalışmak, okumak veya tedavi görmek için izin almak imkânsızdır. Sovyet toplumunun bu derece kapalı olması dünyanın küçüldüğü şu devirde çok acıdır.

12. Realist olarak çizdiğim bu toplum portresi-
nin son unsuru da Rusya'daki alkolizmdir. Gençler ve
kadınlar da alkolizmin kurbanı olmuşlardır.

Bugün Rusya'da kullanılan alkollü içki mikta-
rı, Çarlık Rusya zamanındakinin iki mislidir. Resmî
makamların bu feci duruma karşı tepkileri karışık-
tır. Evet, gece kafayı çeken işçinin ertesi gün elleri
titremekte, çalışma gücü ve verimi azalmaktadır.
Ama öte yandan halk, beyni buğulanınca daha uy-
sallaşmaktadır. Ayrıca içkiye verilen para yine dev-
letin cebine akmaktadır. Yöneticiler, "Rusya'da du-
rum hep böyleydi, değiştirmek bize düşmez." demek-
tedirler. Bu arada, Sovyet Cumhuriyetinde yılda
10.000 sarhoş, sokaklarda donup ölmektedir.

Moskova'daki kadar büyük polis kuvvetine sa-
hip olmayan diğer şehirlerde ve kasabalarda şiddet
hareketleri, cinayetler ve hırsızlık salgını halkı inim
inim inletmektedir.

Toplumumuzda sosyal adalet olmaması dikkat
çekicidir. Sosyolojik incelemeler memleketimizde
yapılmamıştır yahut gizli tutulmuştur. Ancak denile-
bilir ki, ülkede 1920 - 1930'larda ve İkinci Dünya
Savaşından sonra özel bir parti bürokratik sınıfı or-
taya çıkmıştır. Bu sınıf kendine nomenklatura demek-
te, Milovan Djilas ise bunlardan "yeni sınıf" diye
bahsetmektedir. Yeni sınıfın; kendine has hayatı, ke-
sin sınırlı sosyal statüsü (patronlar ve başkanlar),

kendine mahsus konuşma ve düşünce tarzı vardır. Nomenklaturanın üstünlüğü yerleşmiştir ve bu durum babadan evlâda tevarûs etmektedir. Açık ve gizli olarak tanınan imtiyazlar, tanıdık ve karşılıklı hatır oyunları ile sağlanan imkânlar, aldıkları yüksek ücret sayesinde bu kişiler ,çok daha rahat meskenlerde oturmakta, iyi giyinmekte, yiyip içmekte ve eğlenmektedirler.

Yeni çıkan bir kanunla, bütûn bu "Özel Vatandaş"lar, yeni yapılmış blok apartmanlara yerleştirilmiştir. Batıya göre basittir bu apartmanlar. Ancak, sade Rus vatandaşının yaşadığı meskenlerle karşılaştırılınca lüks sayılmaktadır. Ayrıca Eski Moskova'nın büyük konakları ve tarihî binaları yıkılmakta, küçük bir topluluk meydana getiren bu imtiyazlı sınıfa lüks binalar inşa edilmektedir.

Üstelik, özel kişilere, iyi içme suyu temin edecek bir kanal da inşa edilmektedir. Kanalin ekonomik yönden zararlı olacağı söyleniyorsa da buna kimse karşı gelememektedir.

Moskova'nın etrafında sıra sıra lüks "Daşa"lar vardır. Her biri yüksek duvarlarla çevrili. Daşa, nomenklatura için kudret ve refah sembolüdür. Bunlar, Çarlık Rusya'sındaki lüks konaklardır.

Sovyet şartlarına göre dış seyahatler başarı ve parti sadakatinin mükâfatıdır. Ancak özel vatandaşlara tanınan bir hak...

Yakın zamanlarda memleketin çeşitli üniversitelerinden mezun olmuş bir grup genç Leningrad'a davet edildi. Tabii gençlerin hepsi komsomol üyesi idi (Komünist Partisi Gençlik Kolu üyesi olmayan talebeye yüz verilmez). Bir ay boyunca Leningrad'da gezdirilen, yedirilip içirilen bu gençlere soruldu, "Hayatınız boyunca böyle lüks içinde yaşamak istemez misiniz? İsterseniz VPSH'ye gidin." VPSH, Parti Yüksek Okuludur. Buradan çıkan en kabiliyetsiz kişi bile partinin önemli mevkilerinden birine yerleşebilir.

Halk arasında nomenklatura'ya karşı husumet vardır. Zira bu sınıfın refahı halkın sırtından çıkar. Üstelik bürokratik idaredeki saçmalıklar ve hatalar memleketin tabii kaynaklarını tüketmekte, ziyan etmektedir. Her yıl tahıl, sebze ve meyve ürünlerinin büyük kısmı çürümekte; balıklar ölmekte; toprak erozyonla kaybedilmekte ve ormanlar imha edilmektedir. Manasız, sert ve yanlış kurallar her sahada verimi azaltmakta; halkı mağdur etmekte; endüstride, tarımda ve maliyede yapılan yanlışlıklar gelişmeyi önlemektedir.

Gelenek, cehalet, peşin hüküm ve çeşitli konformist fikirlerden ötürü halkın; aydınlar sınıfı (halbuki onlar da eziliyor) ile başka etnik gruptan kişilere hırs duyduğu ve onları suçladığı doğrudur. Rusya'daki ve Ukrayna'daki Museviler; Orta Asya ve Baltık bölgesindeki Ruslar; Azerbaycan ve Gürcis-

tan'daki Ermeniler; hatta Üçüncü Dünya memleketlerinden gelen siyah talebeler bu şiddetli kine hedef olmaktadır.

Ülkede Khrushchev'e karşı da yaygın bir nefret vardır. Halbuki bazı hatalarına rağmen Khrushchev memleket için bir çok kıymetli, faydalı şeyler getirmiştir. Stalin devrinde hapse atılanları serbest bırakmış, kollektif çiftliklerdeki işçilerin maaşlarını artırmış, emekli aylıklarını yükseltmiş, mesken inşaatını programa koymuş, beynelmilel dostluk anlaşmaları için çareler aramış, askerî masrafları ve nomenklaturanın imtiyazlarını kısmak istemiştir. Khrushchev'in 1964'te iktidardan düşmesine sebep de son iki konudaki gayretidir.

Dürüstçe itirafa mecburum ki, Brezhnev idaresi, Khrushchev'le ilgili her şeye karşı soğuk davranmakla beraber, o devrin müspet amaçlarını gerçekleştirmek çabasını sürdürmüştür (Tabii Khrushchev'e mal etmemeye dikkat ederek). Yine de, sosyalist sistemle modern çağın gerçekleri arasındaki uçurumu büsbütün genişletmekten başka netice elde edilememiştir.

Sovyetlerin, ırk ve sosyal fark gözetmediği iddiası korkunç bir yalandır. Büyük Rus, Büyük Sovyet hayali son derece kuvvetlidir. Arap memleketlerine giden Sovyet uzmanlarının ora halkını küçüm-

seyen aşağılayıcı davranışı, yabancıların Rusları sevmemelerinin diğer bir sebebidir.

Yabancılar bazan şöyle sorarlar. Neden, bu kadar hatalarınız var da, halk bunları düzeltmeye çalışmıyor? Kolay cevabı yok sorunun. Sebeplerden biri, refah seviyesinin yavaş yavaş yükselmesidir. Tabii bunu söylerken hiç kimse hayatını Paris'teki ve New York'deki yaşama şartları ile karşılaştırmıyor, kendi sefil geçmişi ile mukayese ediyor. Lâkin asıl önemli faktör, totaliter rejimin şiddete bağlı kuvveti ve halkta yarattığı korku ve boyun eğme isteğidir. Sovyet işçisi, İngiliz (hatta Polonyalı) işçiye benzemez. Canı isteyince elini kolunu sallaya sallaya gezmeyebilir. Hoparlörler hergün Sovyet vatandaşına memleketin efendisi olduğunu söylerse de, o çok iyi bilir ki, asıl efendiler sabah akşam boş sokaklarda zırlı lüks arabalarla gezenlerdir. Dedesinin akıbetini unutmamıştır ve bugün de kendi kaderinin devlete bağlı olduğunu bilmektedir. Ev bulması, çocuğunun okula alınması, devlete bağlıdır. Yanıbaşında çalışan işçinin gizli polisten olup olmadığını da bilemez.

Seçimlerde sandığa oyunu atar, üzerinde tek bir isim olan oy kâğıdını. Seçimsiz seçimin kendisini ne kadar küçük düşürdüğünü idrak eder. Kendisine bildirilen adayı seçmenin haysiyetine, insanlığına ne kadar dokunduğunu hisseder. Vatandaş terbiye gören at gibidir, sağ kalabilmek için boyun eğer talime.

Kendini aldatır. Sovyet vatandaşı totaliter toplumun neticesidir ve şimdilik başlıca desteğidir. Dua ediyorum, bu tarihi çıkmazdan dev şok dalgaları gelişmesin diye. Şimdilik böyle dalgaların nasıl olacağını ve ne netice vereceğini tahmin imkânsız. Ancak, dalgalardan endişe ettiğim içindir ki, reformcuyum.

Parti - devlet monopolisi, kültür ve ideoloji sahalarında özellikle tahrip edicidir. Okul sırasından meslek sandalyasına kadar devamlı ve her yerde görülen tek ideoloji; insanların iki yüzlü, basit ve aptalca kendilerini aldatan kişiler olmasını sağlamaktadır. Trajik, komik geleneksel sadakat yemini; bütün mantığı ve insan haysiyetini ayaklar altına alarak durmadan tekrarlanır. Yazarlar, sanatkârlar, aktörler, öğretmenler ve ilim adamları öylesine korkunç ideolojik baskı altındadır ki, ilim ve sanat memleketimizden nasıl silinmedi, insan şaşıyor..

Müsbet ilimlerde baskı daha dolaylıdır, fakat kötü netice yine aynıdır. Sovyet Rusya'daki ilmî, teknolojik ve ekonomik başarılar diğer memleketlerle karşılaştırılınca durum anlaşılır. Yıllarca memleketimizde biyoloji, sibernetik gelişmedi. Demagoji, cehalet ve şarlatanlık ise çiçek gibi açtı. Son zamanların büyük ilmî gelişmeleri -Kuvant mekaniği, uranyum fisyonu, antibiyotikler, yeni ve tesirli ilâçların bir çoğu, elektronik kompüterler, tarımda müspet

adımlar, endüstri, inşaat ve tarım teknolojisi- hep memleketimizin dışında bulundu ve tatbik edildi.

Feza çağının ilk on yılındaki gelişmeler, müteveffa ilim adamı S. P. Korolev'in başarısıdır ve istisnalar kuralları bozmaz. Askerî teknolojideki ilerlemeler ise bu konuya verilen aşırı önemdedir.

İdeolojik monizm (x), soğuk ve hatalı politik hesaplarla karışık taassup, muhalefet hareketlerinin merhametsizce baskı altında tutulmasına sebep olmaktadır. Sovyet Rusya'da politik mahkûm diyebileceğimiz 2.000 - 10.000 kişi vardır. Dinî inançlarından ötürü eziyete marûz kalanlar bu sayıya dahil değildir. Dinî inanç kurbanlarının sayısı daha da kabarıktır. Ancak bu konuda kesin bilğim yoktur. Yeni kanuna göre bütün politik mahkûmlar adi suçlu sayılmaktadır. Sovyet Rusya'da politik suç işleyenlere özel statû tanınmaz. Diğer mahkûmlarla (çoğu masumdur) birlikte bütün sefalet ve haysiyet kırıcı davranışlara katlanırlar. Mahkûmların durumunu açıklamaya kalkışmak da suç sayılmaktadır. Ağır iş, sefil hayat, dış dünya ile münasebetin kesilmesi gibi tatbikata isyan etmeye, meselâ açlık grevi yapmaya kalkışanlar daha da fazla baskıya maruz kalırlar.

(g) Herşeyin bir tek kaynaktan neş'et ettiğini kabul eden doktrin

Kamplar - Hapishaneler :

Sovyet hapishane (ve kamp) sisteminde; Gulag sisteminin Solzhenitsyn, Shalamov, Ginzburg, Olitskaya ve daha yüzlerce araştırmacı ve görgü tanığınca anlatılan işkence metodlarından daha korkunçları vardır. Bu sistem ki, 20 milyon kişiyi yok etmiştir. Bu memlekette yaşayan bizler; şahsi tecrübelerimiz, dostlarımızın ve akrabalarımızın çektikleri ile durumu, sizlerin kitaplardan öğrendiğinizden çok daha iyi bilmekteyiz.

Zaman zaman af çıkar. Son ikisi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin 50'nci yıldönümü ile savaşın bitişinin 30. yıldönümünde ilân edilmiştir. Fakat bunlar özel ve dar çerçeveli olmuş, politik mahkûmlar aften yararlanamamışlardır.

Sovyet politik mahkûmları kimdir? Çoğunluğu, demokratik memleketlerin anlayışına göre suç işlememiştir. Ne şiddet hareketine tevessül etmiş, ne de böyle bir hareketi telkin etmişlerdir. Politik mahkûmiyetin başlıca sebeplerinden biri, rejim için zararlı kitap okumak ve bunları başkalarına vermek. Ancak yasak kitap listesi diye kesin birşey yoktur. Herkes kendi tahminine dayanmaya mecburdur. Pasternak'ın "Dr. Jivago"s'u, Akhmatova'nın "Mer-siye"si, Berdyaev'in "Rus Komünizminin Kaynağı ve Manâsı", Solzhenitsyn'in "Gulag Takım Adaları",

Djilas'ın Eserleri, Conquest'in "Büyük Terör" , Av-torkhanov'un "Kudretin Teknolojisi" daha birçok me-c-mualar ve kitaplar yasak listesinde sayılabilir ve bunları okumak, evinde bulundurmak ağır ceza için yeterli suçlardır.

Büyük  ehirlerde KGB (x) toplumu tenkid eden-leri ortadan kaldırmaktan vazge mi se de, kasaba ve köylerde sistem devam etmektedir.

Pek çok kişi, umumiyetle gençler, Sovyet reji-mi konusunda en ufak bir   pheyeye kapılıp hislerini belli ederlerse, derhal ya hapishaneye yahut kamp-lara yollanır. I  ilerin çoğu, parti  yeleri ve Mark-sist olduklarını iddia edenler yoldan çıkarsa, lütuf olarak o korkunç psikatrik hastanelere gönderilirler. İntihar eden birinin yazdığı pusulayı, şahsın akra-balarına veren Sergei Pirogov mahkûm edilmiştir. Victor Nekipelov ve Petrov Agatov ise yazdıkları şiirlerin kurbanı olmuştur. Mahkûm edilmek için bun-lar yeterli sebeplerdir.

Hapishaneler ve bilhassa akıl hastaneleri, giz-lice memleketten çıkmaya çalışanlarla doludur. Re-jimden  ik yet edenlerin de akıbeti mahk miyettir. Birçok Kırımlı Tatar ve Me ki T rk  hapistedir. Kı-rım Tatarlarının hakları uğruna mücadeleye kalkı- an kahraman Mustafa Cemilev  u anda     nc 

(*) KGB = Sovyet Rusya Devlet Güvenlik Te kil ti

defa mahkûm edilmek üzeredir. İstedîği, Kırımlıların Kırım topraklarına dönebilmeleri.

Günümüzde dindar azınlık gruplarına şiddetli baskı sürdürölmektedir. Dine karşı yapılan baskının en şiddetli metodlarından biri, çocukları "beyinleri zehirlenmesin" diye ailelerinden ayırmaktır. Dinleri uğruna esir kamplarında çürüyenlerin sayısı kabarık-tır. Dinî inancı yüzünden insana baskı yapmak de-mokratik anlayışa hiç uymaz.

Ukrayna, Baltık devletleri ve Ermenistan'daki milliyetçi halka eziyet edilmektedir. Kendi kùltür-lerini muhafazaya gayret gösterenlere özellikle bas-kı ağırdır. Ermenistan'da 27 yaşındaki Paruir Airik-yan, yedi yıl ağır hapis cezasını tamamladıktan son-ra, şimdi de sekiz yıla mahkûm edildi. Müslüman dinine, Hristiyan dinine saygım çoktur. Bu dinlere inananlara dayanılmaz baskı yapılmaktadır.

Politik suçlamalarla yapılan duruşmalarda ada-let yoktur. Mahkeme salonuna ancak iki üç akraba ve KGB ajanları alınır. Mahkemede tarafsızlık diye bir şey yoktur. Batı'da bunu anlayamayanlar çok-tur. İnanmak için ancak mahkemede bulunmak şart-tır. Haksız duruşmalarla mahkûm edilenlerin, kader-lerine başkaldıranların durumlarını mutlaka ele alma-lıyız. Rusya'daki insan hakları akımının üyelerinden biri olan Leonid Plyushch ve Denopropetrovsk, akıl hastanesinde korkunç işkencelere maruz kaldı. Psi-

kiatrik işkenceleri açığa vuran Vladimir Bukosky ve Semyon Gluzman yedişer yıl ağır ceza yedi.

Andrei Tverdokhlebov, Sergei Kovalev ve daha birçok kişi de yakın zamanlarda aynı sebeplerden tevkif edildi, Vicdanlarının sesini dinleyerek bütün baskıya rağmen mûcadeleyi sürdüren bu kişiler hakiki demokratik cereyanı yaratanlardır ve Sovyet toplumunda değerleri büyüktür.

İnanıyorum ki, Sovyet politik mahkûmlarının tüm insanlık haklarının savunulması, dünyadaki kişilerin yalnız vicdanî vazifesi değil, kendi memleketlerinde insanlık haklarını korumanın da başlıca yoludur.

Maalesef akıbetimize karşı sık sık ilgisizlik müşahade ediyoruz. İngiltere Başbakanı Harold Wilson Sovyet Rusya'yı ziyaretinden sonra, radyoda bir gazetecinin sorusuna, Sovyet Rusya'daki insan hakları problemiyle meşgul olamayacağını, bunun yalnız Rusları ilgilendirdiği cevabını verdi. Umarım Wilson'un hakiki inancı bu değildir.

1975 Şubatında Alman yazar Heinrich Böll ile müşterek bir dilekçe yazdık (Brezhnev ve Kosygin'e). Politik mahkûmların affını, hapishanelerdeki şartların ıslahını istedik. Özellikle; Vladimir Bukovsky, Semyon Gluzman, Leonid Plyushch ve Mordovi esir kampındaki kadınlara değindik. Batıda bu dilekçenin biraz etki göstermiş olmasını dilerim.

Geçmiş yıllarda milyonlarca kişi büyük bir gizlilik içinde yok edilmişti. Ülkede şartların değişmesi bu toplu imha hareketlerinin perdesini aralamış ve bunda medeni cesaret sahibi pek çok entellektüel kişinin hizmetleri olmuştur. Ancak bu şerefli iş yeni kurbanlar ve yeni mağdurlar yaratmıştır. "Günlük Hadiseler Dergisi"ni çıkaranlar büyük hizmet yapmaktadır. Bu dergi gizli kişiler tarafından imzasız olarak yayınlanmaktadır. Dergi vasıtasıyla dünyaya, toplumumuzun dikkatle gizlenmiş tarafları açıklanmaktadır. Dergide yalnız esir kampları değil, psikolojik, ahlâkî, sosyal ve ekonomik durumumuz belirtilmektedir. Kamplardaki durumu açıkladıkları için bazı kişiler tekrar mahkûm edilmiştir. Anatoly Marchenko, Danyl Shumuk ve Yury Shukhevich, Victor Khaustov, Gabriel Supertin gibi kişilerin akıbeti feci olmuştur.

Yıllardır KGB, "Günlük Hadiseler Dergisi" ile yakından veya uzaktan ilgili herkese baskı yapmaktadır. Haksız duruşmalarla gelişigüzel fakat ağır cezalar verilmiştir.

Bir resmî araştırmacı, herhangi bir yayında verilen bilgilerin yüzde onu yanlış ise o yayının kapatılması gerektiğini ifade etmiştir, fakat kimse Dergi'de yüzde birden fazla hata çıkaramamıştır. 1972'de, dergiyle ilgilerinden dolayı iki ilim adamı, Kronid Lyubarsky ve Alexander Bolonkin mahkûm edildi.

Zaman zaman sözüm ona "hatalarını" görüp itiraf eden, pişmanlık duyduklarını açıklayanlar çıkmıştır, fakat genellikle Derginin tarihi, baskıya karşı zaferin tarihidir. 1974 Mayısında üç kişi Sergei Kovalev, Tatyana Khordorovich ve Tatyana Velikanova dergiyi çıkarmak sorumluluğunu üzerlerine alacaklarını ilân ettiler. Bu cûretkâr davranışın neticesinde ünlü biyoloji uzmanı Kovalev tevkif edildi.

Sergei Kovalev, Beynelmilel Af Teşkilâtı'nın Sovyet kolunun üyesidir Bu teşkilâtın gayesi, dünyanın her yerindeki politik mahkûmları savunmaktır. Teşkilât onlara "vicdan mahkûmları" demektedir, zira bu kişiler ne şiddet hareketlerini teşvik etmiş ne de böyle davranışlara tevessül etmişlerdir. Teşkilât; politik tarafsızlığı, insanî hisleri ve sosyal şuuru ile tanınmıştır. Böyle bir teşkilâtın Sovyet üyelerinden birinin tevkifi çok acıdır. Lâkin hikâye burada bitmemiş, 18 Nisan 1975'de Teşkilâtın Genel Sekreteri Andrei Tverdokhlebov Moskova'da tevkif edilmiştir. Tverdokhlebov yüksek prensip sahibi, kusursuz karakterli, asil ruhlu, eşsiz bir kişidir ve insan haklarının savunulmasında büyük hizmeti geçmiştir.

Aynı gün teşkilât üyelerinden Valentin Turchin ve Vladimir Albrekht'in evlerinde araştırma yapılmış, Ukraynalı yazar Mikola Rudenko tevkif edilmiştir. 27 Mayıs'ta Rudenko, Ukrayna yazarlar Birliğinden de çıkarılmıştır. Rudenko'nun Yazarlar Birliğinden

çıkarılması kendisi yokken olmuştur ki, bu tüzüğe aykırıdır. Çıkarılma gerekçesi ise burjuva teşkilâta üye olmasıdır.

Beynelmilel Af Teşkilâtına mensup kişilere yapılmış bu muamele, dünya çapında protestolara sebebiyet vermiştir. Bütün ümidim, teşkilâtın diğer memleketlerdeki kollarının, Sovyet üyelerinin duruşmalarına temsilci göndermeleridir. Sovyet makamları böyle bir şeyi reddederse utanç verici davranışa yönelmiş olacaklardır.

Bu adli baskının dışında, memleketimde gayri resmi baskı da uygulanmaktadır. İşten atılmak, çocukların okula gitmesini engellemek gibi. Demokrasi ile idare edilen memleketlerde, totaliter rejimlerdeki bu tür baskının şiddetini anlamak zordur. Ünlü fizikçi ve matematikçi Valentin Turchin ve Ermenistan Müspet İlimler Akademisi üyesi Yury Orlov, 1973 Eylülünde beni savunduklarından ötürü vazifelerinden atılmışlardır. Her ikisi de savunmalar sırasında sakin konuşmuş, devlete karşı hiçbir şey söylememiş ve rejime hakaret etmemişlerdir. Fakat KGB'nin bir işareti üzerine korkan, baskı altında kalan meslekdaşları harekete geçmiştir. Orlov ve Turchin, "İdeolojik sebeple" işlerinden affedildikleri için bu olaydan sonra başka vazife bulamamışlar, geçim imkânları kalmamış, özel ders vermeleri bile zorlaş-

miştir. Bu duruma düşen bir ilim adamı inşaatta işçilik yapabilirse şanslı sayılmalıdır.

Adliye dışı cezalardan bazıları da şunlardır :

Memleketten atılma (Alexander Solzhenitsyn'e yapıldığı gibi); baskı altındaki kişiye, göçe zorlayacak kadar kötü hayat şartları yaratmak (Bu uygulama için, birçok örnek vardır. En son ve acısı Anatoly Marchenko'nun durumudur. Marchenko prensip itibarıyla İsrail'e göçü reddedince tevkif edilmiş ve dahill sürgüne mahkûm edilmiştir.); dış memleketlerdeki kişileri Sovyet vatandaşlığından çıkarmak (Valery Chalidze ve Zhores Medvedev bu tip ceza-ya çarptırılmışlardır. İlk kurban dostum Chalidze idi. O sırada, hislerime mağlup olarak hadise hakkında bildiri yayınladım. Hayatımda hiçbir şeye bu kadar pişman olmadım, zira yaptığım iş Chalidze'nin aleyhine kullanıldı.)

1958'de yeni bir kanunla, en ağır cezanın 15 yıl olması kabul edilmiştir. Daha önce 25 yıla mahkûm edilmiş olanların kaderleri ise son derece acıdır. Genellikle, çıkarılan yeni bir kanun, eski hükümlüler için de geçerlidir. Ancak, özel bir karar çıkarılarak yeni kanunun eski hükümlülere uygulanmaması sağlanmış ve 25 yıla mahkûm eski hükümlüler kamp-larda bırakılmıştır. Bunlardan biri Lituanlı yazar Petr Paulaitis'dir. Bir grup Museviyi kurtardığı için 1943'te Nazi'ler tarafından ölüm kampına gönderil-

miş ve fakat kaçmayı başarmıştı. 1946'da, gizlice milliyetçi bir gazete çıkardığı gerekçesiyle tekrar 25 yıla mahkûm edildi. 1956'da affa uğradı. Ancak, iki ay sonra, yeni bir sebebe istinat etmeksizin yine 25 yıl yedi. Halen Mordova'da politik esirler kampındadır. Başka bir Lituanlı, prensip sahibi dūrüst Lyudvigas Simutis, 25 yıllık mahkûmiyetini doldurmaktadır. 1980'de çıkacak... Kemik veremine yakalandığından yatağından çıkamıyor. Ukraynalı Pronyuk ve Karavansky ve daha sayısız kişinin hikâyeleri de aynıdır.

Yukarıda saydığım kişileri tanımıyorum. Ama akıbetlerini, ortaçağ sistemine uygun hapisanelerdeki hayatlarını düşündükçe kalbim burkuluyor.

Asırlar boyunca birçok memleketlerden ünlü kişiler (Beccaria, Hugo ve Tolstoy dahil), ağır cezanın ahlâk dışı, insanlık dışı ve zararlı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Son zamanlarda gelişmiş memleketlerin çoğunda benimsenmiş olan bu fikir, Sovyetler Birliği'nde vakitsiz bulunmakta ve yılda 700 - 1000 kişi çeşitli suçlardan ötürü idam edilmektedir.

Hadiseler basında yayınlanmaz, adi suç nispeti gizli tutulur ve adlî makamların çalışması çok kötür.

Komünist rejimde halkın suç işlemediği kanaatini yaymak çabası vardır. Aslında memleketimizde pek çok ve pek ciddi suçlar işlenmektedir. Bunların

çoğu sarhoşluk ve sosyal şartların kötölüğünden olmaktadır. Başka memleketlerde de suç işlendiğini biliyorum. Bence suç işleme nispeti baskı ile değil; ahlâkın düzelmesi, dünya insanların biribirini sevmesi, insanlara sükûnet ve hürriyet tanınması ile azaltılabilir. Memleketimdeki işkence ve insana kıymet vermeme havası kalkmalıdır.

Son zamanlarda dış basında ve Sovyetler Birliğindeki yeraltı yayınlarında; Alexander Solzhenitsyn ve Igor Shafarevich'in, Rusya konusunda yaptıkları açıklamalarla ilgili tartışmalar başlamıştır. Solzhenitsyn'in memleketimizin hali ve geleceği hakkında söylediği bazı şeyler bana hatalı göründü. Rahatsız oldum ve kısa bir açıklama yapmayı doğru buldum. Sonra Solzhenitsyn fikirlerini izah etti, açıkladı. Artık tartışmayı sürdürmekte fayda bulmuyorum. Kimse ile tartışmayacağım, ama kendi görüşlerimi bildirmek istiyorum.

Memleketimin kurutuluşu, dünya ile bağlantısı, bütün insanlığı kurtarmadan mümkün değildir. Haya-tın her safhasında demokratik reformlar yapılmalıdır.

Memleketimin geleceği; ileriye doğru gelişme, ilmi, şahsî ve sosyal moral yenileşmesi üzerine kurulmalıdır. Bu yenileşme dinî ve millî ideolojilerle sınırlanmamalıdır. Hiç kimse, büyük problemlerin beynelmilel bir hal tarzına sür'atle kavuşturulabileceğini düşünmemelidir. Kendimizi sabır ve toleransla teçhiz

etmeliyiz. Ancak halkımızdan ve gençliğimizden fazla fedakârlık da beklememeliyiz. Sovyetler Birliği halkı bütünüyle devlete bağlıdır. Devlet, halktan herhangi bir kimseyi türlü şekillerle bertaraf edebilir.

Geniş çapta reform yapmanın, demokratik ve sosyal değişmeler sağlamanın zorluğu tek bir acı hadise ile gösterilebilir. Khrushchev réjimi zamanında "Sosyo-ekonomik" bir denemeyi yürüten Khudenko isimli birisi, geçen yıl hapishanede öldü. Büyük bir devlet çiftliğinin başı olarak kendisine malî ekonomik ve şahsî meselelerde tam yetki verilmişti. Khudenko, çiftlikteki eleman sayısını beşte bire indirip, aynı zamanda da verimi çoğaltmayı başarmıştı. İmalât masrafları azalmış, fakat işçilerin aylıkları eskisine nazaran birkaç misli yükseltilmişti. Reformların işçilere ve millete faydası açıktı. Fakat Nomenklatura, yani yüksek sosyal sınıf mensuplarının menfaat ve fikirlerine tersti, Khudenko'yu defetmeyi kararlaştırdılar. Devlet çiftliğini kapattırdılar. Khudenko, işçilere kazandıkları paranın verilmesi için mahkemeye müracaat etti. Derhal, devletin menfaatlerine zarar verdiği gerekçesi ile suçlandı. Böyle bir suçun cezası idama kadar gider. Lâkin eski hizmetleri, aile durumu ve sağlığı gözönünde tutularak cezası hafifletildi, 8 yıl ağır cezaya çarptırıldı. Maalesef bu ceza onun ölümü oldu.

Sistemin iç özellikleri, dış politika meselelerinde önemli sonuçlar doğurur. Bunlardan bazılarını ilerideki bölümlerde değineceğim. Burada bazı önemli noktalara temas etmek istiyorum : Herşeyden önce toplumumuzdaki gizlilik ve totalitarizm, açık tartışma yapmaksızın gizli kararlar alabilen karakterde bir idare, diğer ülkelerdeki gizli operasyonlar için denetlemeye tabi olmayan muazzam mali kaynaklar. Ülkemizin diğer dünya ülkeleri ile olan diplomatik, ticarî, ilmi ve propaganda kabilinden açık ve kapalı ilişkilerinin tek bir plan ve tek bir arzuya göre yürütülmesi de keza aynı şekilde önemli sonuçlar doğurur. Sovyet dış politikası neticede, hiçbir vicdanî temele dayanmaz. Sovyet devletinin yayılması gayesi ile herşey mubah sayılır. Anlaşmalara sadık kalınmaz. Dış memleketlerde Komünizmi yaymak, idareleri devirmek için çeşitli yeraltı faaliyetleri sürdürülür. Rüşvet, yalan, şantaj ve "beşinci kol" teşkilâtları ile yabancı memleketlerin gençleri zehirlenir, kendi milletlerine karşı çıkmaları sağlanır. Zaten problemler içinde olan dünya, Sovyetlerin faaliyetleri ile yeni yeni tehlikelere maruzdur. Sovyetlerin yayılma, silahlanma politikası, dünya devletlerinin silahlanma mecburiyetini şiddetlendirmektedir.

Komünist ihtilâlden önce dünyanın buğday ambarı olan Rusya; şimdi yanlış tarım politikası ile yalnız kendinde değil, bütün memleketlerde beslenme problemi yaratmıştır.

Sosyalist memleketlerin ekonomiyi ayarlamakta âciz oluşları, bürokrasinin hataları, gizliliğin yarattığı meseleler, çevreyi refaha ulaştırmayı engellemektedir.

Hakikatleri bilmek, bunların birbirleriyle münasebetlerini kavramak çok önemlidir. Ancak böylelikle insanlığı tehdit eden tehlikeleri bertaraf edebiliriz.

Yazımın bu bölümünü tamamlarken, zaman zaman utanç duydum. Hakikaten faydalı birşey yapıyor muyum? Her gün gayret gösteren, sayısız faydalı işler başaranları düşünüyorum. Buğday, pancar yetiştirenleri; labaratuarda çalışanları; evler, köprüler, yollar inşa edenleri; insanlığa hizmet ettiklerine inananları. Onların gayretlerine, hayallerine saygım var. Kendi kabiliyetimi de hor görmek istemiyorum. Belki de böyle bir yazıya yetecek kabiliyetten mahrumum. Özetleme, görme, anlama ve kaderin bana verdiği vazifeyi başarma kabiliyetlerim eksiktir belki. Ancak, kendime de dürüst davranmak istiyorum. Sanıyorum yazılarım insanlığa biraz olsun yardım edecektir.

II. İNSANIN YAŞAYACAĞI MEMLEKETİ SEÇME HÜRRİYETİ

**Détente Havasının Temel İnsanın Yaşayacağı
Yeri Seçme Hakkıdır :**

Son yıllarda dünya umumî efkârının ilgisi Sovyetler Birliğinden göç problemine teksif edilmiştir. Bu durum; insanın kendi yaşamak istediği memleketi, yeri ve işini seçme hürriyetinin sembolü olmuştur. Bu haklar; Beynelmilel İnsan Hakları Beyannamesinde belirtilmiş (Madde 13), 1968'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca tey'it edilmiş ve Sovyet Hükümeti tarafından da 1973 tarihinde kabul edilmiş olmasına rağmen, Rusya'da bu konulara tatbikatta hiç yer verilmemektedir.

1974 - 1975'de bu konuda ciddî hadiseler vukubulmuştur. 1974 Aralık ayında ABD Kongresi; Sovyet Rusya ve diğer sosyalist devletlere kredi açmada öncelik verilmesine ve bu devletlere özel imtiyazlar tanınmasına karar vermiştir. Ancak karşılığında bu ülkelerden göç etmek isteyenlere böyle bir hakkın garantilenmesini şart koşmuştur. ABD Dışişleri Bakanı Kissinger, Sovyet hükümetinin böyle bir garan-

tiyi özel diplomatik anlaşmalarda daha önce kabul edildiğini kongreye bildirmişti. Kongrede karar çıkmadan az önce Sovyet hükûmeti, Kissinger'in verdiği bu bilgiyi yalanlayan bir açıklama yapmış ve karar çıktıktan sonra da 1972 ticaret anlaşmasını tek taraflı olarak feshetmiştir. Bundan biraz sonra bazı kapitalist devletler (İngiltere, Fransa, Japonya, İran); SSCB ile anlaşmalar yaparak bu ülkeye, 8 milyar dolar kredi sağlamışlardır. Bu meblâğ ABD'nin tekli ettiği 350 milyon dolardan çok daha yüksekti.

Rusya ile ticaret yaparak büyük kâr sağlamayı hayal eden Amerikalı iş adamları; tabii, ticareti Avrupalı ve Japon rakiplerine kaptırınca çok sinirlendiler. Koyduğu şart yüzünden Rusların anlaşmayı feshetmesine sebebiyet veren Amerikalı senatör Henry Jackson şiddetli hücumlara uğradı ve Amerika'nın ekonomik menfaatlerini düşünmemekle suçlandı. Rusya gibi büyük bir devletin, iç işlerine kimseyi karıştırmaması normal sayıldı. Jackson "Ekonomik şantaj'la" itham edildi. Başkan Ford da maalesef bu tutuma katıldı.

Ben bu konudaki görüşlerimi "Yüksek Sovyet Makamlarına Açık Mektup" isimli yazımda belirttim (Eylül 1971). Ayrıca 1973 - 1975 arasında ABD Kongresine dört açık mektup ve Sovyet Musevileri millî konferansına bir dilekçe gönderdim. (Mayıs 1975)

Ben şahsen ticaret anlaşmasına konan göç serbestli şartını Rusya'nın iç işlerine karışmak olarak görmüyorum. Rusya bunu, İnsan Hakları Beyannamesi ile kabul etmişti. Böylece bir temel hakka saygı, Sovyet toplumunun "açık toplum" olmasına, beynelmilel güven kazanmasına yardım edecektir. Bütün Sovyet vatandaşları için (hem gitmek isteyenler, hem kalanlar) bu hak, çok çok önemlidir. Sovyet halkının artık sosyal ve kanunî hakları olmalıdır. Meselenin insanî tarafını özellikle belirtmek isterim. Dışardaki ailelerine kavuşmak isteyen, etnik ve dinî baskı yüzünden veya herhangi bir sebepten dolayı Rusya'da yaşamayı, çalışmayı imkânsız bulan binlerce, binlerce kişiye, çıkış hakkı tanınmamaktadır. Çıkış hakkı herkese verilmelidir, gitmeye hiç niyeti olmayan büyük çoğunluğa da. İnsan, ancak kendisine tanınan haklarla hürdür. Kapıları kilitli bir evde yaşayanlar, evden çıkmak istemese de kendilerini esir hissederler. Bugün Rusya'da hepimiz işte böyle esiriz.

Batı dünyasının baskısı ile Sovyet Musevilerinin ülke dışına çıkışları nispeten mümkün olmuştur. Ama diğer etnik gruplarda durum aynı değildir. Bu yazımı yazdığım sıralarda, Museviler arasındaki göç nispetinde düşüş görülmektedir. Bunun başlıca sebebi, cüret edenlerin bir çoğunun çıkmayı başaramamış olmasıdır. Fakat başka geçici sebepleri de vardır. Batı devletlerinin problemimize yeterli destek olmamaları

da bu sebepler arasındadır. Londra, Bonn, Paris, Tokyo bu konuda hiçbir müspet hamle yapmamıştır. Hitler faşizminin faciasını yakından yaşayan Avrupa devletleri; şimdi Rus komünizminin aynı derecedeki baskısını anlamalı, insan haklarını korumaya çalışmalıdır. Temenni edelim ki bütün beynelmilel teşkilâtlar bu yolda uzak görüşlü ve birleşik çaba gösterebilir. İnsanın yaşayacağı yeri seçme hakkı détente (yumuşama) havasının temelidir. Yumuşama Sovyet toplumunu açıklığa hürriyete kavuşturacak mı, yoksa détente sadece geçici politik ve ekonomik menfaatler icabı bir taktik mi? Sovyet toplumu détente ile demokrasiye doğru bir adım attı mı, yoksa bu, baskı ve şantajın gizli yolu mu? Anlayacağız.

Faşist Damgası :

Enflasyon, işsizlik, enerji krizi gibi problemlere rağmen demirperde dışındaki memleketlerde ekonomik durum; Rusya'nın kronik buhranlı, silahlanma üzerine kurulu, kargaşalık içindeki ekonomisinden daha iyidir. Bu sebeple, Batı az fedakârlıkla bize yardımcı olabilir.

Bir noktaya daha temas etmek istiyorum. Amerika'da, Rusya'dan isteyenlerin göç etme hakkını Musevilerin İsrail'e gitmesi gibi dar bir çerçeve içinde görenler, umumî efkâr etkiliyenler vardır. Musevilerin İsrail'e gitme isteğine saygım vardır. Ancak, Rus-

ya'dan çıkma hakkını yalnız buna bağlamak hatalıdır. Musevilerin Rusya'da baskı gördüğü, maddi manevi işkenceye maruz kaldığı doğrudur. Yüzlerce musevi, yıllardır akla hayale gelmeyen baskıdan kurtulmak isteği ile çıkış imkânı aramakta, bu yüzden daha da fazla azaba maruz bırakılmaktadır. Fakat yurtdışında da belirttiğim gibi, yalnız Musevilere değildir bu baskı. Meselâ Alman asıllı kişilerin etnik sebeplerden ötürü tahammüle mecbur edildikleri azap büyüktür. Her aile, sürgünde yahut esir kampında en az bir ferdini kaybetmiştir. Sovyet Almanının yüksek tahsili yoktur çünkü bu fırsat verilmez onlara. Almanların millî kültür ve dillerini muhafaza etmeleri mümkün değildir. Okulda, işde, devamlı surette "faşist" hakareti ile ezilirler. Zira Sovyet Radyosu, Televizyonu ve maalesef okullarda öğretmenler, Alman çocuklarına faşist damgasının vurulması yolunda telkinler yapmaktadırlar. Şimdiye kadar Sovyet Almanları, Batı Almanya'ya göç etme konusunda Batıdan destek görmemiştir.

Devamlı Baskı :

Suçun büyüğü Batı Almanya'nın politik liderlerinde ve sosyal teşkilâtlarındadır.

Almanların memleketten çıkabilmeleri için dışardaki yakın akrabalarından davetiye almaları gerekmektedir. Bunların çoğu, akrabalarından davetiye iste-

yince ret cevabı ile karşılaşmaktadır. Göç arzusunu açığa vuran düzinelerle Alman, esir kamplarına atılmıştır.

Hakikat şudur ki, Rusya'dan çıkmak isteyen Almanların hayatı sefalettir. Göç problemi diğer etnik gruplar için de felâkettir. Ermeniler, Müslümanlar, Ukraynalılar, Ruslar, Lituanyalılar, Latviyalılar, Estonyalılar devamlı baskı altındadırlar. Ailevî sebepler nedeniyle diğer sosyalist ülkelere (Macaristan, Romanya v.s.) gitmeyi arzuluyanların durumu daha da ümitsizdir.

Détente'in gayesi, sosyalist devletlerde demokrasiyi geliştirmek ve halka hürriyet sağlamak olmasıdır.

III. SİLAHSIZLANMA PROBLEMLERİ

Anlaşmalar Sembolik Olmamalıdır :

Termonükleer silahların kontrolsüz imalâtı ve savaşa hazırlık hali, medeniyetin ve insanlığın sonu olabilir. Bu tehlike ve tehdidi ortadan kaldırmak, beynelmilel münasebetlerde, çözümlenecek problemlerin başında gelmektedir. Bunu defalarca yazdım, ama yine tekrarlamalıyım. Nükleer intihar çılgınlığının yarattığı karanlık dünyada, silahsızlanma konuşmaları, bir ümit ışığı verdiğinden, çok önemlidir. Lâkin bana öyle geliyor ki, bu tehlikeli problemde de, "yumuşama" (détente) havasında sezilen kusurları görmek mümkündür : Batının bölünmüş olması, insanların hayallerle kapılması, politik oyunların oynanması. Önemle belirtiyim ki, silahsızlanma problemleri, yumuşamanın diğer unsurlarından ayrılamaz. Sovyet toplumunun gizliliğini kaldırmak, beynelmilel güveni kuvvetlendirmek ve Rusya'nın totaliter yapısını zayıflatmak gibi. Yalnız silahsızlanma problemini çözmeye uğraşsak bile, bunun halledilmesinde, diğer insanî meselelere ilgi göstermek şarttır. İnsan haklarının korunması, beynelmilel güvencenin temeli olarak karşılıklı bilgi ve hey'et mübadelelerinin kolaylaştırılması vs.

Fûzesavar Savunma Sistemleri ve taarruzî stratejik silahlar konusundaki Nixon - Brezhnev ve Ford - Brezhnev anlaşmaları çok önemlidir. Bunula beraber, "dışardan biri" olarak, bu anlaşmalarda bana eksik ve hatta tehlikeli görünen noktaları belirtmek isterim.

Beni endişelendiren husus; Batı'nın, totaliter bir devletin stratejik doktrin ve gizliliğini yanlış değerlendirmesidir. Bütün silahsızlanma görüşmelerinde Sovyetler, kontrol konusunda daima gayet sert ve kesin bir tutum takınmışlardır. Bunun sebepleri çeşitlidir; Sovyet toplumunun gizliliği, geleneksel casusluk merakı, üstün ve hakikate uymayan bir kuvvet gösterisi ve ani baskın ve avantaj sağlama isteği. Silahsızlanmanın gerçekleşebilmesi için diğer devletlerin bu sebepleri bertaraf etmesi gerekmektedir.

Diğer bir temel mesele de; totaliter bir devletin stratejik doktrini ve bunun tatbikatının, demokratik ülkelerinkine nazaran, gerek kendi halkı ve gerekse bütün insanlık için çok daha tehlikeli bir tarzda denenebileceği ve çoğunlukla şahsî faktörlere dayalı olarak ve gizlice alınan kararlarla yürütülen tatbikatın, çok daha hatalı sonuçlar yaratabileceğidir. Sovyetlerin, silahsızlanmadan diğer devletlerden daha çok ekonomik menfaat sağlayacağı inancı yaygın- sa da, yanlıştır. Böylece, yanlış bir inanca dayanarak, diğer devletler, Sovyetlerin silahsızlanma isteye-

ceğini zannetmektedir. Maalesef durum çok daha karışıktır. Pek tabii ki, memleketimizin ekonomisi askerî masrafların ağır yükü altında ezilmektedir ve milyonlarca rubleyi barış yolunda sarfetmek halkımızın yararınadır. Ancak, memleketin askerî ekonomisini, genel politik değişmeler olmadan değiştirmeye teşebbüs etmek imkânsızdır. Bugün toplumumuzun yüksek imtiyazlı sınıfının rahatını bozmadan değişme yapılamaz. Neticede durumun aynı kalması mu-kadderdir. Krushchev'in gözden düşmesinin başlıca sebeplerinden biri, askerî masrafları kısmak ve no-menklatura diye bilinen üstün sınıfın imtiyazlarını azaltmak isteğidir.

Kanımca, sadece sembolde kalmayacak, haki-ki bir anlaşmada şu noktalar bulunmalıdır.

1. Gerek ABD, gerekse SSCB için ilk safhada aynı miktarda termonükleer fûze kabul edilmelidir. Silahların sayıları, hepsi birden karşılıklı olarak kul-lanılsa bile, pek az tahribata ve can kaybına yol aç-a-cak miktarda olmalıdır.

2. Stratejik fûzesavar savunma sistemlerinin geliştirilmesi önlenmelidir. MIRV'ler (x) tamamıyla kaldırılmalıdır. Bence realist bir düşüncedir bu. Zira

(x) MIRV: Çok yönlü ve bağımsız bir şekilde, her hedefe karşı kullanılabilen nükleer savaş başlıkları.

MİRV silah sistemi henüz gelişme safhasındadır. Taarruzî sistemi iyi gelişmiş bir devletin savunma sistemi zayıfsa, hücuma geçmekten çekinecektir.

3. Her türlü karşılıklı kontrol konusunda mutlak bir anlaşmaya varılmalıdır. Müzakerelerin ileriki safhalarında termonükleer ve atom silahları kesinlikle yasaklanmalıdır.

Maalesef şimdiye kadar varılan anlaşmalar idelden çok uzaktır. Hatta tersine, tehlikeyi çoğaltmıştır bence. Rusya gizlice tesislerini fazlalaştırabilir. Anlaşmaya göre, iki tarafın da birer bölgeyi korumak için füzesavar savunma sistemi kurma hakkı vardır. Rusya -anlaşmaya göre- Moskova bölgesinde tesisler kurabilir. Bütün Sovyet vatandaşları bilir ki, Moskova, devletin tek askerî-endüstriyel bölgesi değildir. Ancak, nomenklatura'nın toplandığı yerdir. Yalnız buraya savunma hakkı tanınması, başka bölgelerdeki Sovyet halkına önem verilmemesi manasına gelir.

Taarruzî termonükleer silah konusunda da korkutucu noktalar var anlaşmalarda. Yine kontrolda hatalar görülüyor.

Hesaplar Aldatıcı :

Hesaplar aldatıcıdır ve iki taraf da, büyük çapta tahribat yapacak kadar, taarruzî termonükleer si-

lah imal etme hakkına sahiptir. Ayrıca, bombaların patladığı bölgelerin dışındaki yerlerde de tahribat olacak, rüzgar, radyoaktif maddeleri dünyanın her tarafına taşıyacaktır. 200.000 - 500.000 megatonluk bir enerji, dünyadaki bütün canlıları yok edebilecek güce sahiptir. ABD ve SSCB 10 megatonluk 4.800 silah yapmaya yetkilidir anlaşmaya göre. Toplam olarak bunlar 48.000 megaton eder. Çin, Fransa ve İngiltere'nin silahlarını da sayarsak tehlikenin dehşetini anlarız.

Termonükleer savaş, hayatımıza girmiş ve modern devrin realitesi olmuştur. Aynen Auschwitz, Gulag, kıtlık gibi korkunç bir realite. Ben bunun dehşetini belki birçok kişiden daha iyi anlıyorum. Zira, 20 yıldan fazla bir zaman, mesleğim icabı bu çalışmaların içinde bulundum. 1968'den beri hiç bir gizli çalışmaya katılmadığım ve bu gün için teknik bilgim yetersiz kaldığı halde, faaliyet gösterdiğim yılların psikolojik tecrübesinin tesirleri hâlâ üzerimdedir.

IV. ÇİN - HİNDİ VE ORTA - DOĞU'DAKİ OLAYLAR

Hâkimiyet Kavgası, Kanlı Olaylar :

Batılı devletlerin kendi aralarındaki ihtilâflar, mevcut dar görüşlülükler ve totaliter rejimlerle idare edilen devletlerin tutumlarını anlamaktan uzak bulunmaları; Çin - Hindi, Orta - Doğu ve başka yerlerde bir çok dramların oynanmasına yol açmıştır.

Dünya basını, haftalarca komünist kuvvetlerden kaçan milyonlarca Vietnamlı ve Kamboçyalının acı durumlarını belirtmiş ve haberler vermiştir. Bitkin çocuklar; insafsızca öldürülen çocuk, kadın ve ihtiyarlar; korkudan çılgına dönen insanlar. Komünistler şimdi Güney Vietnam ve Kamboçya'da hâkimdirler. Laos ve Tayland'ın da akıbetleri aynı olabilir.

Kamboçya'dan aldığımız haberlere göre, zafer kazananlar -ki bunlar Çin'e bağlı olduklarını gizlemiyorlar- sürekli katliam yapıyorlar. Şili'de Pinochet'nin tutumunun protesto edenlerin sesi çıkmıyor şimdi, neden?

Milyonlarca kişi -aralarında can çekişenler, ameliyata hazır hastalar, doğum yapacak kadınlar, yeni doğmuş bebekler var.- zorla şehirlerden, kasabalardan alınıp köylere sürülüyor. Taylandlı bir bakan,

Kamboçya'da kendi istekleriyle dönenlerden çoğunun derhal öldürüldüğünü açıklamıştır.

Güney Vietnam'da, Kuzey Vietnam'ı örnek alan bir sistem kuruldu. Sert disiplin ve organizasyon var. Her yerde Ho-Chi-Minh'in resimleri görülüyor. Emin olabiliriz ki, her komünist memleketin başına geldiği gibi Güney Vietnam'da da kültür ihtilâleri, kitle halinde ezilme ve baskılar olacak, bürokrasinin hâkimiyeti teessüs edecektir. Rusya ve Çin, Vietnam'da hâkimiyet kavgasına girecek ve neticede bunun acısını Vietnam halkı çekecektir. 1950'lerin sonlarında açık hücumu uğrayan bir müttefike yardım normal sayılıyordu. Kore savaşı kolay zafer ümidi vermişti. Lâkin on yıl sonra bu inancın hatalı olduğu ortaya çıkmıştı. Tropik ormanlarda, pirinç tarlalarında, görünmeyen, fevkalâde organize edilmiş, insafsız, korkunç, en yeni Sovyet silahları ile teçhiz edilmiş düşmanla mücadeleye 1950 savaşına benzemiyordu. Onbinlerce Amerikalı, yüzbinlerce Vietnamlı öldü. Vietnam savaşını tenkit eden Amerikalılar zaferin gelmediğini gördüler ve hatalı bir tutumla bütün modern dünya dengesini bozacak şekilde davranılmasını doğru buldular. Kısacası, savaşı kaybedilmiş saydılar ve mümkün mertebe az can kaybı ile bundan sıyrılmaya baktılar.

Dürüst ve sorumluluğunun müdrik tenkitçilerin yanı sıra, bir sürü sorumsuz, gürültücü tenkitçi bü-

yük faciayı kendi çıkarlarına göre istismarı fırsat bildiler.

Durumun aslını bilmeden, demagoji ile herşeyi başka açıdan ele alan pek çok Avrupalının tutumu utanç vericidir. Amerika'nın Vietnam savaşına girişini tenkit edenler; savaşın, Cenevre anlaşmalarının doğrudan doğruya ihlâl edilmesinden çıktığını ve bölgede yıllarca Çin ve SSCB tarafından askerî ve politik baskı yapıldığını düşünmediler. Batılı devletler, Japonya ve üçüncü dünya bugünkü neticeden sorumludur. Ne yardım ettiler, ne de sorumluluklarını bildiler.

Dua edelim ki, Çin Hindi'ndeki facia, insanlığa ders olsun. "Bana ne" demeden bütün insanların iyiliği için çırpıyalım. Hayal kurmayalım.

Kanlı olaylara başka bir sahne de Orta - Doğudur. Çatışmaları hazırlayan ortam 1950'lerde Sovyetlerin menfaat güden politikaları ile başlatılmıştır. 1955'te, Kremlin'de ilim adamlarına Sovyet ileri gelenlerinin biri, (o sıralarda Şepilov Mısır'ı ziyaret ediyordu) Sovyetlerin yeni Orta - Doğu politikasının ana hatlarını açıklamıştı. "Arap milliyetçiliği istismar edilecek, böylece Batı ile Arap dünyasının araları açılacaktı. Sovyet politikasının amacı, daima dost devletlerin aralarını açmak olacaktı," İşte, Orta - Doğu'da günümüze kadar devam eden çatışmaların temelinde bu politika yatmaktadır.

V. BATININ LIBERAL AYDINLARI

"Solcu Liberal Modası" Batıya Hâkim Olmuştur!

Son yıllrda, Batılı kişilerle temas etme imkânına kavuşmam, onların fikir ve duygularını anlamama fırsat vermiştir.

Şahsen tanıdığım Batılı aydınlara karşı sevgi, saygı, ümit besliyor, onlara gıpta ediyorum.

Hakikî bir Batılı aydında; tarafsız, başkasının fikirlerine saygılı, realist tartışma kabiliyeti görüyor, beğeniyorum. Yine de kendimce "Solcu liberal modası" diye tarif ettiğim bir tutum görüyorum bu kişilerde ve bu da bana rahatsızlık veriyor. Rusya'dan kaçan göçmenle konuşan bir Amerikalının şu sözü, değindiğim noktanın iyi bir örneğidir. "Pekalâ" demıştır. Amerikalı aydın, "Rusya'yı beğenmiyorsun, çünkü orada sana iyi davranmadılar".

Rejime muhalif her Rus'un şahsî sebeplerle sistemi beğenmediğini düşünmek gaflettir.

Batılı aydınların iyi niyetlerinden şüphem yok, fakat korkarım bilgi yetersizliği, "moda" fikirlere uy-

ma merakı, günün akımlarına ayak uyduramama korkusu, sosyalist memleketlerde hayatın nasıl olduğunu bilememe, hem Batı memleketlerindeki iç politik hayatta, hem de beynelmilel münasebetlerde büyük hatalar yapılmasına yol açmaktadır, açacaktır.

H r dünya aydınları; içinde yaşadıkları toplumları tenkit etmekte, memnuniyetsizlik duymakta birçok sebepten haklıdırlar.

Yüzlerce gazetede şiddet olaylarını okuyor, sosyal ve ırk ayırımlarını görüyor, az gelişmiş memleketlerdeki açlık sefaletini duyuyor, savaşı n fecaatini anlıyorlar. Batıda hiç bir şey gizlenemiyor. Ama kapalı toplum olan SSCB hakkında bilgileri yok Batılı aydınların.

Eşimin annesi yıllarca Stalin'in esir kamplarında kalmıştır. Fransa'da yaşayan ve Fransız Komünist Partisi'ne  ye olan bir akrabası, ona Solzhenitsyn'in yazdıklarında en ufak bir hakikat payı olup olmadığını sormuş, kayııvaldemin cevabı ise acı acı g lmek olmuştur.

  Solcu liberal modası   bugün Batıya hâkim olmuştur. Solculuk, Batılı için hoş bir moda cereyanıdır. Bence çeşitli faktörlerin etkisi ile sol, hâkimiyet kurabilmiştir Batıda. Bu faktörlerden biri, gençliğin daima yaşı nesiller ise, evl tlarına uymak, geri kafalı

kalmamak telâşı içindedirler. Her yerde olduğu gibi Batıda da, hemen halledilemeyecek karışık sosyal problemler vardır ve radikal teoriler, herşeyin kısa sürede kökten halledilebileceği inancını vermektedir.

"Sosyalizm" Korku, Baskı, İşkence Getirmiştir!

Batıda sol fikirlerin yerleşmesine sebep olan başka bir unsur da, uzun süreden beri Hür Dünyanın, Sovyet ve Çin propagandasına maruz bırakılmış olmasıdır. Bu propagandanın temelinde, bir sürü yalanlarla bezenmiş Sosyalist teoriler yatmaktadır. Forslu ve ünlü Batılı politikacı ve yazarların, bu propagandalara inanıp desteklemeleri de, solu kuvvetlendiren bir etken olmaktadır. Böylece Batının solcu liberal aydını, bütûn hayalleri ve hataları ile ortaya çıkmıştır.

Batılı aydınlar, insan hakları ile ekonomik ve sosyal reformları desteklemektedirler. Zamanımızın akım ve inancıdır bunlar, fakat dikkatle yapılmalıdır. Dikkatin üzerinde durmam, sebepsiz değildir. İnaniyorum ki; düşüncesiz ve sorumsuz bir tutumla sorun liberal modasını izlemek, büyük tehlikeler getirir. Beynelmilel safhada Batının birliği bozulur, totaliter devletlerin yarattığı tehlike küçümsenir. Totaliter rejim tehlikesi asla küçümsenmemelidir. Her

devletin totaliter sosyalizme kayma ihtimali mevcuttur.

Şimdi de hür memleketlerdeki günlük zorluk ve problemlere gelelim. Eğer siz, çocuklarınız veya torunlarınız; bizim Rusya'daki, yahut Çin'deki sistemimize benzer bir rejim altında yaşamaya mecbur kalırsanız, mevcut problemlerinizin ne kadar hafif olduğunu anlarsınız. Ancak, artık iş işten geçmiş olur.

Batıda soğuk bir şüpheyile karşılanan müteveffa Arkady Belinkov, şöyle yazmıştı : "Sosyalizm tadılması kolay, fakat tükürülmesi zor bir şeydir". Gerçekten, çok katı bünyesel karakterinin etkisi ve yarattığı korku ve atalet ile totaliter sosyalizm; kurulunması güç bir tarihî çıkmazdır. Batılı solcуда şöyle bir inanç vardır :

Rusya, Çin, Vietnam gibi memleketlerdeki totaliter baskı; Asya milletlerinin, tarihî ve geleneksel demokratik geçmişleri olmamasındandır. Batıda mevcut geleneksel demokrasi ruhu ve insan haklarına saygı, komünizmin en güzel şekilde tatbik edilmesini mümkün kılacaktır. Batılı komünist aydınlar ve liderler böyle bir fikri savunmaktadır. Bu ve buna benzer tipik solcu liberal iddialar; tarihî gerçeklere uymamakta olup, tehlikeli hayal ve ahlâksızca telkin vasıtalarıdır.

Sosyalizm; her yerde tek bir parti sistemi olmuş ve kabiliyetsiz kişilerin bürokratik idaresi şeklinde tezahür etmiştir. Bu sistemde bütün özel mallara el konmuş; en acısı, şiddet, korku, baskı, işkence getirmiştir. Rusya'dan Kûba'ya kadar her sosyalist totaliter rejimde bu, böyle olmuştur ve olacaktır.

İnsanî bir sosyalizm mümkün müdür? Prensipte evet. Fakat tatbikatta şimdiye kadar mümkün olmamıştır. Olağanüstü kollektif efor, büyük fedakârlık, üstün bilgi ve ahlâk gerekir böyle bir toplumu gerçekleştirmek için. Hiçbir memlekette de bu kadar yüce unsurları bir araya toplamak mümkün değildir. Üretimin devletleştirilmesi, tek parti sistemi, herkesin aynı düşünceyi benimsemesi gereği gibi uygulamalardan şiddetle kaçınılmalıdır, totaliter rejime kaymamak için. İnsanî hislerden ve fikirlerden en uzak devletler, totaliter devletlerdir. Aşırı kapitalist devletler bile, komünist devletler kadar sömürücü ve emperyalist değildir. 1968'de Çekoslovak Komünistleri; milletin, bilhassa aydınlar ve işçilerin desteği ile sosyalizmi totaliter halden çıkarmaya uğraşmışlardır. Aslında insancıl sosyalizm terimi, Çekoslovakya'dan çıkmıştır. Çekoslovaklar aynı zamanda memleketlerini, SSCB'nin tehlikeli ve küçültücü hâkimiyetinden kurtarmayı arzulamışlar ve bunda bazı başarılar kaydedip, dünyanın saygısını kazanmışlardır. Ancak bu başarıları; Rusya, Doğu Almanya ve Polonya'nın Çekoslovakya'yı tehlikeli görüp, harekete

geçmelerine yol açmıştır. Totaliter devletler acı Prag Baharında totaliterizmi tanklarla korumuş ve böylece, milyonların gözleri önüne, sosyalist fikirlerin aslında ne manâ ifade ettiğini sergilemişlerdir.

İnsanlığı Korumak Aydınların Görevidir!

Solcu liberal aydınlar; kendi memleketlerinde ve dünyanın başka yerlerinde, çeşitli aşırı ve terörist grupları desteklemeye, savunmaya hazır görünüyorlar. Solcu maskesi altında çalışan bu grupları destekleyen aydınlar, bu grupları ve solcu akımları tutmayanları gericilikle suçluyorlar. Böyle bir davranış insanlık için çok tehlikelidir. İnsan hakları konusunu da ele almak istiyorum. Hele sosyalist memleketlerde sık sık unutulan hakları. Solcular, umumiyetle sosyalist sistemin avantajlarını dogmatik olarak güvenli kabullenir, aleyhte hiçbir şey dinlemek istemezler. Birçoğu, geçmişteki ve halen devam etmekte olan feci hadiselerle inanmazlar, inanmak istemezler. Conquest'in "Büyük Terör", Solzhenitsyn'in "Gulag Takımadaları", Roy Medvedev'in "Tarih Hüküm Versin" gibi eserlerinde açıklananları uydurma farzetmeyi tercih ederler. Ekonomik problemlerinizi, politik, dinî ve etnik baskıları duyunca, hatta görünce bile inanmamakta direnirler. Ama artık hakikatleri görmenin zamanı gelmiştir. Sosyalist memleketlerde rejimi tenkit edenlerin akıbeti acıdır. Bazı hallerde başkaldırana eziyet ederler. Bazen de dostları,

çocukları, yakınları öder isyanın kefaretinî. Daha önce, rejimi tenkit etme cesaretini gösteren bazı kişilerin isimlerini ve başlarına gelenleri belirttim. Bugün dünyanın gözleri, Yugoslav yazar Mihajlov'a çevrilmiştir. Bu ünlü yazar, cesur sosyal davranışları yüzünden, bu arada beni de savunduğu için, tutuklanmıştır. Sergei Kovalev, Andrei Tverdokhlebov, Valentin Turchin, Yury Orlov ve Lydia Chukovskaya gibi yakın dostlarım da beni savunduklarından dolayı baskı ve eziyete maruz kalmışlardır. Ailem benim yüzümden acı durumlara düşmüş, rehine haline gelmiştir. Bu yazıyı yazarken de düşünüyorum, basıldığı zaman daha ne gibi acı hadiselerle karşılaşacağım diye.

Günümüzde aydınlar, toplumun önemli bir unsurudur. Aydınlar sınıfı tarafsız, açık ve doğru görüşlü olmalı, hayallere kapılmamalıdır. Aydınların Sovyet sınırları dahilindeki azınlıkları savunmalarını bekliyorum. Türklerin, Kırım Tatarlarının, Almanların, Estonyalıların, Lituanlıların, Latviyalıların, Ukraynalıların ve bütün baskılara rağmen dinî inançlarından vazgeçemeyenlerin durumları fecidir. Mihajlov, Leonid Plyusuch, Vladimir Bukovsky, Valentin Moroz, Kronid Lyubarsky, Dzhemilev kardeşler, Anatoly Chinnov ve daha yüzlerce muhalif ve rejimi tenkit eden aydının durumu fecidir.

Onlar adına insan haklarını korumak, hür aydınların vazifesidir.

VI. SONUÇ

Daha önceki yazılarımda da, gerek iç, gerekse beynelmilel münasebetlerde reformlar için bazı fikirler öne sürdüm. Çoğu, yeni ve orijinal değildir fikirlerimin. İkinci Dünya Savaşından hemen sonra ileri sürdüğüm fikirlerdir.

Memleketimin kapkara bir baskıdan kurtulması için bence temel reformlar şunlar olmalıdır :

1. 1965'de tarım ve endüstri reformu yapılmış sonra bundan vazgeçilmişti. Bence bu reform bütün ekonomik sahalarda tekrar başlatılmalı, genişletilmelidir.

2. Ağır endüstri, muhaberat ve nakliyat hariç, bütün ekonomik ve sosyal sahalarda kısmî olarak merkeziyetten vazgeçilmelidir. Tarımda, kollektif çalışma yerine, köylünün kendi toprağına sahip olması sağlanmalı; böylece halkın pasif, "bana ne"ci tutumdan vazgeçmesi imkânı yaratılmalıdır.

3. Bütün politik suçlulara af sağlanmalı, fikir ve din için eziyet edilmemelidir.

4. Grev hakkı tanınmalıdır.

5. Düşünce ve fikir hürriyeti, inanç hürriyeti kanunlaşmalıdır.

6. İç ve dış haberler halka açıklanmalıdır.

7. İnsanlara istediği yerde yaşamak, istediği işte çalışmak hakkı kanunla sağlanmalıdır.

8. Memleketten çıkma serbest olmalıdır.

9. Herkese eşit hak tanınmalı, parti ileri gelenlerine özel imtiyazlar verilmemelidir.

10. SSCB'ye bağlı devletlere, arzu ettikleri takdirde birlikten ayrılma konusunda karar verme hakkı kabul edilmelidir.

11. Çok parti sistem kurulmalıdır.

12. Para reformu yapılmalı, rubleyi başka memleketlerin paraları ile değiştirmek mümkün olmalıdır.

Bu reformları memleketimin refah ve selâmeti için gerekli buluyorum. Tekrar belirtmek isterim ki; ben reformcu ve gelişimciyim. Fakat, daima şiddet ve ihtilâl yoluyla sosyal yapıyı değiştirmeye aleyhtarım. Bunun her zaman; ekonomik ve kanunî sistemleri imha ettiğine, halkın acı çekmesine neden olduğuna ve teröre gittiğine inanıyorum.

Batılı Devletlerin dünya barışında ve tüm insanların mutluluğunda rolü önemlidir. Batılı devletler, kısır menfaat hesapları ile hareket etmemeli, uzun

vadeli ve uzak görüşlü kararlar almalıdır. Silah yarışı durdurulmalı, insanlığı yok edici silahların yapımından vazgeçilmelidir. Bütün devletler insan hakları ve gerçek barışı sağlama gayesinde birleşmelidir. Komünist devletlere özenilmemeli, durumlarının iç yüzü idrak edilmeli, onları daha açık toplumlar haline getirmek için çalışılmalıdır.

Günümüz dünyasının durumu çok karışıktır. Bir yandan felâket, tamir edilmesi imkânsız acılar, pasif tutum, cehalet ve tarafgirlik; diğer yanda dinamik gelişme, iyilikseverlik, ümit, hürriyet ve refah vardır. Gelecek daha da acı olabilir, yahut insanlığa mutluluk getirebilir, yahut gelecek olmayabilir de... Herşey bize bağlı, bütün dünya memleketlerinde yaşayanlara, bizim olgunluğumuza, hayaller ve peşin hükümlerden sıyrılmamıza, çalışma isteğimize, akıllıca davranmamıza, birbirimizi sevmemize bağlı. Ayrılıklar olmamalı, birinci, ikinci ve üçüncü dünya insanları birleşmeli. Zira gelecek bizim elimizdedir.

Moskova, Haziran 1975

Andrei Sakharov, Sovyetler Birliğinde Hidrojen Bombasının yapımında emeği geçenlerin başında gelen fizik bilginlerinden biridir. Başarıları, onu Sovyet Bilimler Akademisi üyeliğine kadar yükseltmiş ise de, "İnsan Hakları Derneği'nin" Başkanı olarak sürdürdüğü mücadele nedeni ile 1968 yılında üyeliği elinden alınmış ve Akademiden uzaklaştırılmıştır.

1975 Nobel Barış Ödülü 54 yaşındaki Andrei Sakharov'a verilmiştir. Sakharov, "toplum içinde kişilere saygının uluslararası barışın temeli olduğunu" savunan fikirleriyle bu ödülü fazlasıyla hak etmiştir. Ancak Sovyet yetkili makamları, Helsinki Konferansı sonunda yayınlanan ve altında Sovyetler Birliğinin de imzası bulunan deklarasyona rağmen, ödül törenine katılmak üzere Sakharov'un İsveç'e gitmesine izin vermemiştir.

Fiyatı : 5 Lira